

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Analýza družstevních záložen v ČR

Petra Tluchořová

**Diplomová práce
2014**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petra Tlučořová**
Osobní číslo: **E13823**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Analýza družstevních záložen v ČR**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je analýza struktury sektoru družstevních záložen v ČR, který bude obsahovat historický vývoj družstevních záložen, analýzu současné situace družstevních záložen v ČR a komparaci družstevních záložen s dalšími finančními institucemi na českém finančním trhu.

Zásady:

- Vymezení bankovního sektoru se zaměřením na družstevní záložny (včetně produktů).
- Historický vývoj družstevní záložen v ČR.
- Analýza současné situace družstevních záložen v ČR.
- Komparace družstevních záložen v ČR s ostatními finančními institucemi dle vybraných ukazatelů.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

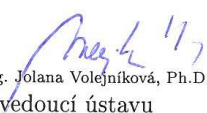
COLLIN, P. H., Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. Dictionary of banking and finance. 3RD ED. England: PETER COLLIN PUBLISHING LTD, 2003, 627 s. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 07-475-6685-2.
DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví pro bankéře a klienty. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, 681 s. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-720-1515-X.
HÁJEK, Jan a Vlastislav LACINA. Od úvěrních družstev k bankovním koncernům. 1.vyd. Praha: Historický ústav AV ČR, 1999, 222 p. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-852-6893-0
MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. Základní principy bankovníctví. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2008, 627 s. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 978-802-4615-004.
REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 978-80-7261-230-7.
SMRČKA, Ladislav. Vývoj družstevnictví na území ČSFR. 3., aktualiz. vyd. Praha: Svépomoc, 1992, 236 s. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-706-3068-X.
VENCOVSKÝ, František. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1.vyd. Praha: Bankovní institut, 1999, 594 s. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-726-5030-0.
Interní dokumenty společnosti. Dostupné z: www.akcenta.cz
www.cnb.cz

Vedoucí diplomové práce:
Ing. Liběna Černošská, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: 1. října 2013
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2014

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 3.7.2014

Bc. Petra Tluchořová

PODĚKOVÁNÍ:

Touto cestou bych velmi ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, paní Ing. Liběně Černožské za cenné rady, inspirativní náměty a odborné připomínky, které mi poskytla v průběhu zpracování této diplomové práce. Taktéž děkuji svým rodičům a příteli, kteří mě studium umožnili a po celou dobu studií podporovali.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá současným postavením družstevních záložen v komparaci s bankami. V práci je nejdříve vymezen bankovní sektor se zaměřením na družstevní záložny a popsán historický vývoj družstevních záložen v České republice. Následující část obsahuje finanční analýzy u konkrétních zástupců družstevních záložen působících na území České republiky. Čtvrtá část je věnována komparaci družstevních záložen s ostatními finančními institucemi. V závěru je zhodnoceno současné postavení družstevních záložen v České republice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Družstevní záložna, banka, centrální banka, finanční instituce

TITLE

Analysis of credit unions in the Czech Republic

ANNOTATION

The diploma thesis deals with present position of credit unions in comparison with the banks. In the thesis is firstly defined banking sector focussing on credit unions and described historical development of credit unions in the Czech Republic. The following section comprises financial analyze of the concrete representatives of credit unions operating in the Czech Republic. The fourth section is devoted to the comparison credit unions with the others financial institutes. In the conclusion is evaluated present position of credit unions in the Czech Republic.

KEYWORDS

Credit union, bank, central bank, financial institutions

OBSAH

ÚVOD	12
1 VYMEZENÍ BANKOVNÍHO SEKTORU SE ZAMĚŘENÍM NA DRUŽSTEVNÍ ZÁLOŽNY	13
1.1 CHARAKTERISTIKA BANKOVNÍHO SEKTORU	13
1.2 BANKOVNÍ SEKTOR V PODMÍNKÁCH ČESKÉ REPUBLIKY	16
1.2.1 Česká národní banka	17
1.2.2 Role České národní banky k družstevním záložnám	19
1.3 BANKOVNÍ SEKTOR V ČESKÉ REPUBLICE	20
1.3.1 Předmět podnikání	20
1.3.2 Pojištění vkladů	21
1.3.3 Pravidla kapitálové přiměřenosti	21
1.4 VKLADOVÉ A ÚVĚROVÉ PRODUKTY	22
1.4.1 Vkladové produkty	22
1.4.2 Úvěrové produkty	24
1.5 OBECNÉ VYMEZENÍ DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN	26
1.5.1 Předmět podnikání	26
1.5.2 Založení a vznik družstevní záložny	26
1.5.3 Členství v družstevní záložně	27
1.5.4 Zrušení a likvidace družstevní záložny	28
2 HISTORICKÝ VÝVOJ DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V ČESKÉ REPUBLICE	29
2.1 POČÁTKY DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V 1/2 19. STOLETÍ	29
2.2 VÝVOJ V SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V LETECH 1918 – 1945	30
2.3 VÝVOJ DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V LETECH 1945 – 1989	32
2.4 SITUACE PO ROCE 1989	33
2.4.1 Přeměna Fio družstevní záložny v banku	34
2.5 DRUŽSTEVNÍ ZÁLOŽNY V ROCE 2013	34
3 ANALÝZA SOUČASNÉ SITUACE DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V ČR	36
3.1 PŘEDSTAVENÍ VYBRANÝCH ZÁSTUPCŮ DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN	36
3.1.1 AKCENTA, spořitelni a úvěrní družstvo	36
3.1.2 Moravský peněžní ústav	38
3.1.3 Peněžní dům	38
3.1.4 Metropolitní spořitelni družstvo	39
3.2 ANALÝZA PRODUKTŮ VYBRANÝCH ZÁSTUPCŮ DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN	40
3.2.1 Produkty Akcenty, spořitelniho a úvěrního družstva	40
3.2.2 Produkty Moravského peněžniho ústavu	45
3.2.3 Produkty Peněžniho domu	47
3.2.4 Shrnutí a porovnání produktů	50
3.3 ANALÝZA ČLENSTVÍ VYBRANÝCH ZÁSTUPCŮ DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN	52
3.3.1 Vznik členství	52
3.3.2 Vývoj počtu členů družstevních záložení	53
3.4 FINANČNÍ ANALÝZA VYBRANÝCH ZÁSTUPCŮ DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN	54
3.4.1 Rentabilita	54
3.4.2 Kapitálová přiměřenost	56
3.4.3 Čistý zisk	58
3.4.4 Klasifikace pohledávek z poskytnutých úvěrů	59
4 KOMPARACE DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V ČR S OSTATNÍMI FINANČNÍMI INSTITUCEMI DLE VYBRANÝCH UKAZATELŮ	64
4.1 POROVNÁNÍ RENTABILITY VLASTNÍHO KAPITÁLU	65
4.2 POROVNÁNÍ KAPITÁLOVÉ PŘIMĚŘENOSTI	65
4.3 POROVNÁNÍ ZISKU	65
4.4 VÝVOJ KLASIFIKACE POHLEDÁVEK	68
4.5 STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU	68
4.6 POROVNÁNÍ POČTU VKLADŮ A ÚVĚRU	70
4.7 SHRNUÍ	71
ZÁVĚR	73

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Kapitálová přiměřenost v bankách celkem za rok 2013 (v %)	22
Tabulka 2: Přehled vkladů a půjček spravovaných lidovými peněžními ústavami na konci roku 1919 (v Kč)	30
Tabulka 3: Přehled vkladů a půjček spravovaných lidovými peněžními ústavami na konci roku 1937 (v Kč)	31
Tabulka 4: Počet ústavů a poboček lidového peněžnictví k 31.12.1951	32
Tabulka 5: Družstevní záložny v České republice v letech 1996 – 2013	33
Tabulka 6: Družstevní záložny v České republice k 23.3.2014	35
Tabulka 7: Vývoj členské základny v družstevních záložnách v letech 2010 - 2013	35
Tabulka 8: Údaje o ASUD k 31.12.2013	37
Tabulka 9: Údaje o MPÚ k 31.12.2013	38
Tabulka 10: Údaje o Peněžním domu k 31.12.2013	39
Tabulka 11: Údaje o Metropolitním spořitelním družstvu k 30.9.2013	39
Tabulka 12: Sazby spořicíh účtů ASUD k 30.3.2014 (v %)	43
Tabulka 13: Sazby termínovaných účtů ASUD k 30.3.2014 (v %)	44
Tabulka 14: Sazby revolvingových termínovaných účtů ASUD k 30.3.2014 (v %)	45
Tabulka 15: Sazby vkladového produktu úrok + k 30.3.2014 (v %)	46
Tabulka 16: Sazby vkladového produktu Bonus + k 30.3.2014 (v %)	47
Tabulka 17: Sazby Firemního vkladového účtu k 30.3.2014 (v %)	47
Tabulka 18: Úrokové sazby spořicího účtu k 30.3.2014 (v %)	49
Tabulka 19: Úrokové sazby u termínovaných vkladů k 30.3.2014 (v %)	49
Tabulka 20: Úrokové sazby účtu DOMEČEK k 30.3.2014	50
Tabulka 21: Úrokové sazby vybraných vkladových produktů ASUD, MPÚ k 30.3.2014 (v %)	51
Tabulka 22: Výpočet zúročení vkladu u ASUD, MPÚ a peněžního domu k 30.3.2014 (v Kč)	52
Tabulka 23: Výše členských vkladů u vybraných zástupců družstevních záložen k 30.3.2014 (v Kč)	52
Tabulka 24: ROAE vybraných zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 - 2013 (v %)	54
Tabulka 25: Ukazatel kapitálové přiměřenosti u vybraných zástupců družstevní záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 -2013 (v %)	56
Tabulka 26: Čistý zisk vybraných zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008- 2013(v tis. Kč)	58
Tabulka 27: Klasifikace pohledávek z poskytnutých úvěrů ASUD v letech 2008 - 2013 (v %)	60
Tabulka 28: Vývoj pohledávek se selháním v ASUD a celkovém sektoru družstevních záložen v letech 2008 -2013 (v %)	60
Tabulka 29: Klasifikace pohledávek z poskytnutých úvěrů MPÚ v letech 2008 – 2013(v %)	61
Tabulka 30: Vývoj pohledávek se selháním v MPÚ a celkovém sektoru družstevních záložen v letech 2008 – 2013 (v %)	61
Tabulka 31: Klasifikace pohledávek z poskytnutých úvěrů Peněžního domu v letech 2008 - 2013 (v %)	61
Tabulka 32: Vývoj pohledávek se selháním Peněžního domu a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 - 2013 (v %)	62
Tabulka 33: Klasifikace pohledávek z poskytnutých úvěrů v MSD v letech 2008 – 2012 (v %)	62
Tabulka 34: Vývoj pohledávek se selháním Metropolitního spořitelního družstva a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 - 2012 (v %)	63
Tabulka 35: Vývoj rentability vlastního kapitálu v letech 2008 – 2013 (v %)	65

Tabulka 36: Vývoj kapitálové přiměřenosti v letech 2008 – 2013 (v %)	65
Tabulka 37: Vývoj čistého zisku v letech 2008 – 2013 (v mil. Kč)	66
Tabulka 38: Vývoj finančního zisku v letech 2008 - 2013 (v mil. Kč)	67
Tabulka 39: Meziroční změna finančního zisku v letech 2008 - 2013 (v %)	67
Tabulka 40: Vývoj správních nákladů v letech 2008 – 2013 (v mil. Kč)	68
Tabulka 41: Vývoj pohledávek se selháním v letech 2008 - 2013 (v %)	68
Tabulka 42: Vývoj počtu bank a družstevních záložen v letech 2008 - 2013	69
Tabulka 43: Vývoj počtu vkladů v letech 2008 – 2012 (v mld. Kč)	70
Tabulka 44: Meziroční vývoj počtu vkladů v letech 2008 – 2012 (v %)	70
Tabulka 45: Vývoj počtu úvěrů v letech 2008 - 2012(v mld. Kč)	70
Tabulka 46: Meziroční vývoj počtu úvěrů v letech 2008 - 2012(v %)	71

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Jednostupňový bankovní systém	14
Obrázek 2: Dvoustupňový bankovní systém	14
Obrázek 3: Základní členění bankovních systémů v tržních ekonomikách	16
Obrázek 4: Základní organigram družstevní záložny	27
Obrázek 5: Nové záložny v Čechách a na Moravě v letech 1859- 1873	29
Obrázek 6: Vývoj počtu členů družstevních záložen od roku 2008 - 2013	53
Obrázek 7: Grafické znázornění ROAE zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 - 2013 (v %)	55
Obrázek 8: Grafické znázornění kapitálové přiměřenosti vybraných zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 - 2013 (v %)	57
Obrázek 9: Grafické znázornění kapitálové přiměřenosti vybraných zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen, bez ASUD v letech 2008 - 2013 (v %)	57
Obrázek 10: Grafické znázornění čistého zisku vybraných zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 – 2013 (v tis. Kč)	59

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ASUD	Akcenta, spořitelní a úvěrní družstvo
CZK	Koruna česká
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
IB	internetové bankovníctví
mil.	milion
mld.	miliarda
MPÚ	Moravský peněžní ústav
MSD	Metropolitní spořitelní družstvo
ROAA	rentabilita aktiv
ROAE	rentabilita vlastního kapitálu
SBČS	Státní banka Československá
USD	Americký dolar

ÚVOD

Bankovní sektor nás stále obklopuje, včetně jeho produktů, které se staly nedílnou součástí našich životů. Mnoho lidí se v produktech a aktuálních podmínkách v bankovním sektoru nevyzná, a z tohoto důvodu jsou často využívány specializované firmy – finanční poradci, protože získat komplexní vědomosti v neustále se vyvíjejícím bankovním sektoru je složité a časově náročné. Avšak každý člověk by měl znát alespoň základní produkty a mít podvědomí co všechno může bankovní sektor právě jemu nabídnout. Diplomová práce by měla sloužit každému, kdo chce získat reálný obraz o fungování družstevních záložen a možnosti využití jejich produktů

Družstevní záložny mají silné kořeny a tradici v českých zemích. Družstevní záložny jsou plnohodnotnou součástí finančního trhu, který je nezbytný pro fungování ekonomiky. Družstevní záložny doplňují prázdná místa na finančním trhu a poskytují své produkty a služby klientům, které banka odmítne za své klienty.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola je věnována fungování bankovního sektoru a nezbytnému vymezení družstevních záložen včetně jejich produktů. Druhá kapitola se zabývá vývojem družstevních záložen na území České republiky. Od prvních náznaků počátků družstevních záložen v 1/2 19. století se přeneseme až do novodobé současnosti. V třetí části práce jsem se zaměřila na čtyři vybrané zástupce družstevních záložen: Akcentu, spořitelni a úvěrní družstvo, Moravský peněžní ústav, Peněžní dům a Metropolitní spořitelni družstvo, u kterých jsem provedla finanční analýzu dle povinně zveřejňovaných informací a výkazů během posledních pěti let. Cílem kapitoly je znázornit vývoj podnikání vybraných zástupců družstevních záložen v časové řadě. Ve čtvrté kapitole je provedena komparace ukazatelů rentability, kapitálové přiměřenosti, zisku a klasifikace pohledávek družstevních sektorů družstevních záložen s ukazateli sektoru bank. Dále bude vymezen pro družstevní sektor vývoj počtu vkladů a úvěrů. Cílem kapitoly je vymezit výhody družstevního sektoru před bankovním, či naopak. V závěrečné části je zhodnocena současná situace na trhu družstevních záložen a nastínění fungování tohoto sektoru do budoucna.

Cílem diplomové práce je analýza současného postavení družstevních záložen na finančním trhu, vzhledem k bankám, prostřednictvím ukazatelů: rentability, kapitálové přiměřenosti, čistého zisku a klasifikace pohledávek. Ke splnění hlavního cíle byly stanoveny dílčí cíle: teoretické vymezení bankovního sektoru, vymezení historického vývoje družstevních záložen na našem území, provedení finanční analýzy čtyř vybraných zástupců družstevních záložen, porovnání vybraných ukazatelů s bankou.

1 VYMEZENÍ BANKOVNÍHO SEKTORU SE ZAMĚŘENÍM NA DRUŽSTEVNÍ ZÁLOŽNY

„Bankovní soustava každého státu je originálním výsledkem konkrétního historického vývoje, obsahuje druhově různé instituce, jejichž vzájemné vazby mohou mít odlišnou kvalitu.“ [4]

1.1 Charakteristika bankovního sektoru

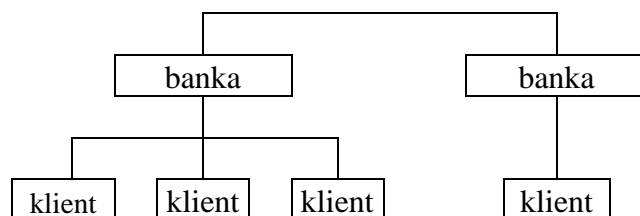
Banka daného státu je součástí bankovního systému, včetně poboček zahraničních bank působících na území daného státu. **Banku** lze charakterizovat jako organizaci, která má bankovní licenci k provádění bankovních operací, kterými jsou držení peněz pro své klienty, půjčování peněz za úrok a obecné obchodování s penězi. [1] V bankovním systému jsou vztahy mezi všemi prvky. V České republice jsou dvě úrovně vztahů. Vyšší úroveň tvoří Česká národní banka (centrální) a emisní banky. **Centrální banka** má hlavní cíl pečovat o cenovou (měnovou) stabilitu (více v kapitole 1.2). Nižší úroveň tvoří obchodní banky, pobočky zahraničních bank působících na území ČR a další instituce (stavební spořitelny, družstevní záložny, atd.). [6] Máme tyto základní druhy bank:

- obchodní banky – nabízejí zejména depozitní a úvěrové operace, mohou být univerzální i specializované.
- spořitelní banky – specializují se na depozitní, úvěrové a další operace pro obyvatelstvo,
- investiční banky – jsou dvojího typu – buď investují do cenných papírů, nebo poskytují dlouhodobé úvěry,
- rozvojové banky – specializují se na účelové, obvykle dlouhodobé úvěry investičního charakteru,
- specializované banky – jsou zakládány často přímo státem za účelem například podpory exportu, rozsáhlých investičních úvěrů apod.,
- hypoteční banky – specializují se na emisi hypotečních zástavních listů a poskytování hypotečních úvěrů,
- stavební spořitelny – přijímají vklady od účastníků stavebního spoření a poskytují jim úvěry s výhodnějšími úrokovými sazbami,

- zemědělské banky – provádějí bankovní operace a nabízejí bankovní služby zejména v zemědělském sektoru,
- městské a komunální banky – zakládány městy a obcemi za účelem nabídky bankovních operací a služeb v daném regionu,
- konsorciální banky – zakládány skupinami bank zejména za účelem poskytování rozsáhlých (konsorciálních) úvěrů,
- zahraniční banky – obchodní a další banky plně ve vlastnictví zahraničních subjektů nebo pobočky těchto bank,
- bankovní holdingové společnosti – konglomeráty několika institucí, z nichž alespoň jedna je banka. [5]

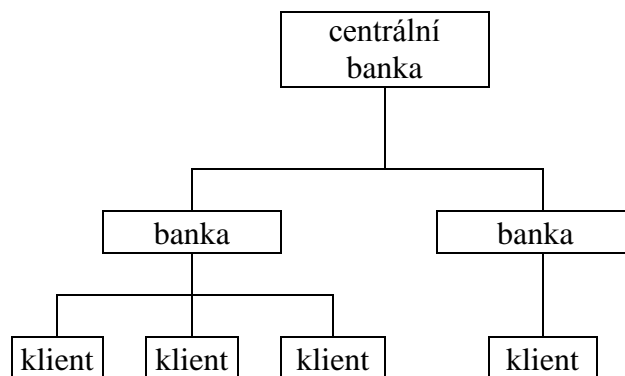
Na bankovní systém můžeme mít dva pohledy. První pohled se zabývá kvalitou vztahů mezi jednotlivými prvky, tento pohled se dělí na jednostupňový a dvoustupňový systém. V jednostupňovém bankovním systému jsou pouze univerzální banky, které mohou provádět emisi peněz. Centrální banka zde není zastoupena. Jednostupňový bankovní systém je znázorněn obrázkem 1.

Obrázek 1: Jednostupňový bankovní systém

Zdroj: upraveno podle [4]

Obrázek 2: Dvoustupňový bankovní systém

Zdroj: upraveno podle [4]

Do dvoustupňového bankovního systému vstupuje ještě centrální banka, která zabezpečuje makroekonomické funkce, zajišťuje měnovou stabilitu a je institucionálně oddělená od obchodních bank, které zabezpečují mikroekonomické funkce. V současné době mají všechny rozvinuté bankovní systémy, včetně toho v ČR, dvoustupňovou moderní podobu. [4]

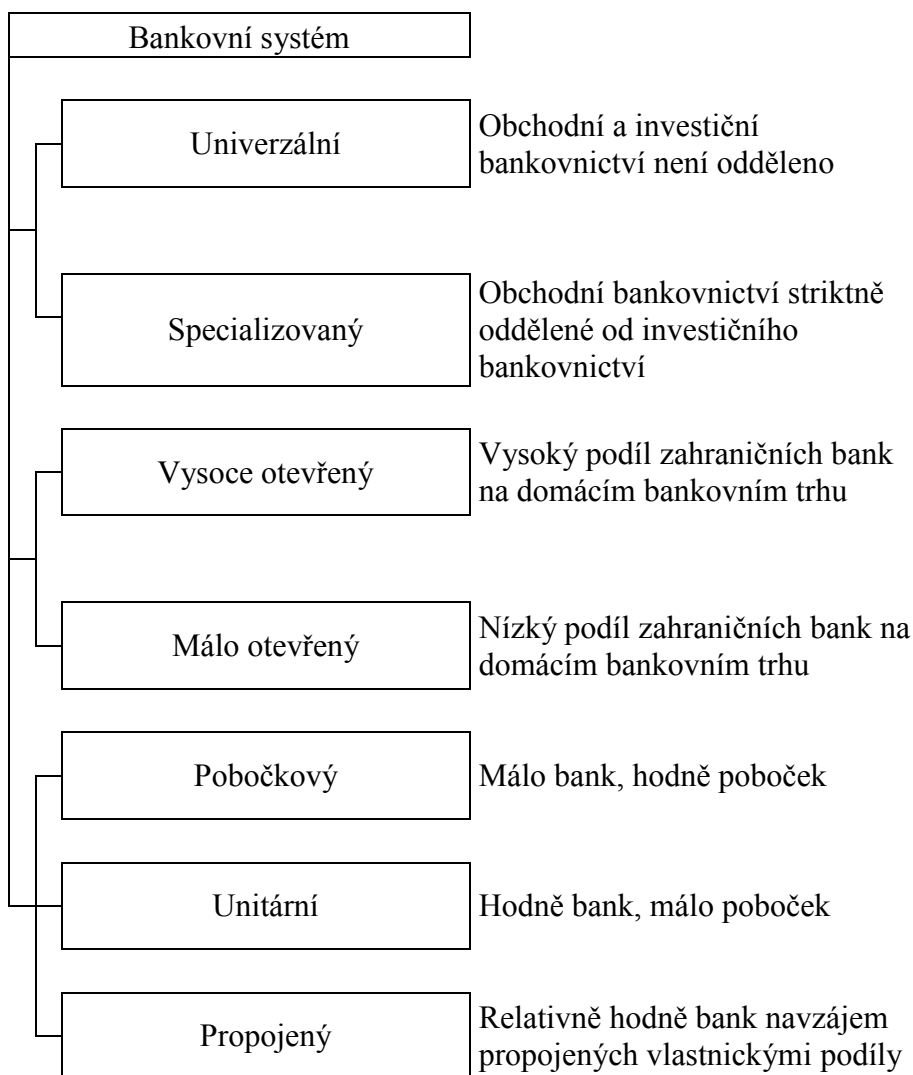
Druhý pohled rozděluje systém na komerční a investiční bankovníctví. Komerční bankovníctví obchoduje na vlastní účet. Patří sem činnosti: přijímání vkladů, poskytování úvěrů, realizace platebního styku. Investiční bankovníctví tvoří zprostředkovatelské operace na účet zákazníka. Sem patří činnosti: emisní obchody, depozitní obchody, majetková správa, fúze, akvizice, atd. [4]

V dvoustupňovém systému je mezi jednotlivými tržními ekonomikami mnoho rozdílů. Základní rozdíl je mezi univerzálním a specializovaným bankovním systémem. V univerzálním bankovním systému banky provádějí operace jak investičního tak i obchodního bankovníctví. Výhodou tohoto systému je poskytování mnoha bankovních služeb u jedné banky. Ve specializovaném bankovním systému je striktně odděleno investiční a obchodní bankovníctví. Komerční banky, které obchodují s akcemi, nesmějí přijímat vklady od široké veřejnosti a naopak. Více je znázorněno v obrázku 3.

Základní funkce bankovního systému jsou: zajištění a vypořádání plateb, agregace a disagregace fondů, transfer fondů, zpracovávání informací, překonávání nejistoty a rizik managementu a překonávání problému principál – agent. [3]

Český bankovní systém je dvoustupňový univerzálního bankovníctví se specializovaným druhem bank, který je doplněn spořitelními a úvěrovými družstvy.

Obrázek 3: Základní členění bankovních systémů v tržních ekonomikách

Zdroj: upraveno podle [5]

1.2 Bankovní sektor v podmínkách České republiky

„Centrální banky hrají důležitou roli na finančním trhu, zejména ve vztahu ke komerčním bankám, vládním institucím a ostatním centrálním bankám.“ [3] Centrální banky plní dvě hlavní funkce:

- provádění monetární politiky,
- regulace bank a jiných finančních institucí. [3]

Hlavním cílem ČNB je péče o cenovou stabilitu v souladu s principy centrálních bank v EU. V této kapitole si vymezíme centrální banku v České republice a činnosti České národní banky.

1.2.1 Česká národní banka

První institucí, která zastupovala na území Česka centrální banku, byl Bankovní úřad ministerstva financí až do r. 1926. Následovala Národní banka Československá a Státní banka Československá. Nástupkyní SBČS je již Česká národní banka, která je vymezena zákonem č.6/1993 o České národní bance, ze dne 17.12.1992 s účinností od 1.1.1993. [4]

Česká národní banka má sídlo v Praze. ČNB je právnická osoba, která není zapsána v obchodním rejstříku. „*Vrcholovým orgánem ČNB je její bankovní rada, která určuje měnovou politiku i nástroje vhodné k její realizaci, rozhoduje o zásadních měnově politických opatřeních ČNB a opatřeních v oblasti dohledu nad finančním trhem*“ [4] Nejvyšším orgánem ČNB je bankovní rada, která má sedm členů (guvernér, 2 viceguvernéři a 4 členové bankovní rady). Členové bankovní rady jsou jmenováni prezidentem na období 6 let. Jednou do týdne se bankovní rada schází. [6] str. 19]

V 90. letech 20. století bylo hospodaření ČNB velmi nestabilní. S novým tisíciletím hospodaří ČNB převážně se ztrátou. V roce 2010 byla celková neuhrazená ztráta ve výši 162 mld. Kč. Tento stav zapříčinily úroky hrazené bankám v repo operacích, a především měnový kurz koruny. Devizová aktiva jsou výrazně vyšší než devizová pasiva, zhodnocení koruny je pro centrální banku ztrátové a znehodnocení je ziskové. [42]

1.2.1.1. Funkce České národní banky

ČNB plní mnoho funkcí. Hlavními funkcemi ČNB jsou:

- *emise hotovostního oběživa* – vydávají české bankovky a mince. ČNB je v této činnosti plně nezávislá,
- *řízení peněžního oběhu* – řídí zásoby bankovek a mincí, sjednává tisk bankovek, vyměňuje poškozené bankovky a mince, stahuje z oběhu opotřebované bankovky a mince,
- *banka pro ostatní banky* – vede účty banky, přijímá jejich vklady, poskytuje ostatním bankám úvěry a další činnosti,
- *provádění měnové politiky* – prostřednictvím měnové politiky ovlivňuje nabídku peněz,
- *banka státu* – vede účty státu, provádí operace pro vládu (správa státního dluhu, poskytuje úvěry státu, vede účty, inkasa a úhrady) a spravuje některé podniky veřejného sektoru,

- *dohled nad finančním trhem* – viz. kapitola 1.2.1.2
- *statistická činnost* – vede ekonomické ukazatele. Spolupracuje s ČSÚ,
- *zastupování státu v mezinárodních finančních institucích*. [6]

1.2.1.2. Dohled nad finančním trhem

Česká národní banka vykonává dohled nad finančním trhem v České republice podle zákona č. 6/1993 Sb. o České národní bance. Dohled ČNB provádí nad bankovním sektorem, družstevními záložnami, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijními společnostmi, fondy penzijních společností, směnárny a dohled nad institucemi v oblasti platebního styku. Dohlíží, reguluje a postihuje nedodržování pravidel. Cílem dohledu je chránit stabilitu finančního trhu.

ČNB vykonává dohled formou na dálku, nebo kontrolou na místě. Dohled zahrnuje:

- rozhodování o žádostech o udělení licence, registrací,
- kontrolu dodržování zákonů, předpisů EU, podmínek udělenými licencemi, vyhlášek a nařízení ČNB,
- vykazování informací potřebných pro výkon, jejich prověřování a hodnocení,
- ukládání nápravných opatření, sankcí, atd.. [23]

Finanční instituce mají z důvodu dohledu ČNB povinnost dokládat a reportovat požadované informace.

1.2.1.3. Nástroje České národní banky

Aby ČNB mohla plnit své funkce, musí k tomu používat nejrůznější nástroje. Nástroje můžeme rozdělit na přímé a nepřímé. Mezi hlavní přímé nástroje patří:

- *pravidla likvidity* – určení poměru mezi aktivy a pasivy banky,
- *povinné vklady* – u centrální banky musí banky povinně vést běžné účty z procenta vkladů,
- *úvěrové kontingenty* – určuje limity úvěrů a úrokových sazeb. [5]

Hlavní nepřímé nástroje tvoří:

- *operace na volném trhu* – zde se obchoduje s krátkodobými dluhovými cennými papíry, se státními cennými papíry, s vlastními cennými papíry. Prostřednictvím

cenných papírů si mohou obchodní banky půjčit u centrální banky (prodají cenné papíry centrální bance – zvýšení peněz v oběhu), naopak centrální banka může prodávat své cenné papíry (odčerpávají se peníze z oběhu).

- *diskontní sazba* – za tuto sazbu si banky půjčují peníze od centrální banky,
- *repo sazba* – stanovuje se na dva týdny. Centrální banka přijímá přebytečnou likviditu od bank a předává jim cenné papíry. Peníze zpravidla úročí 14 dní (dle repo sazby) a následně jsou vráceny věřitelské bance, ta vrátí cenné papíry centrální bance,
- *lombardní sazba* – představuje horní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu. ČNB ji využívá k úročení likvidity, kterou poskytne přes noc bankám v rámci tzv. zápůjční facility,
- *povinné minimální rezervy* – banky musí držet rezervu z vkladů u centrální banky,
- *konverze a swapy* – centrální banka nakupuje a prodává cizí měny za koruny. [5]

Prostřednictvím těchto všech nástrojů je ovlivňována měnová politika v České republice.

1.2.2 Role České národní banky k družstevním záložnám

ČNB převzala dohled nad družstevními záložnami od roku 2006 od Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami. [27] Z důvodu stabilního finančního systému České republiky je nezbytný dohled nad družstevními záložnami. „*Pod tímto obecně definovaným posláním se rozumí především podpora zdravého rozvoje, tržní disciplíny a konkurenceschopnosti úvěrových institucí, předcházení systémovým krizím a posilování důvěry veřejnosti zejména v bankovní systém.*“ [22]

Činnost družstevních záložen podléhá zákonu č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některým opatřením s tím souvisejících, a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů. ČNB vydává opatření a vyhlášky do těchto oblastí podnikání spořitelních družstev:

- pravomoci bankovního dohledu,
- metody bankovního dohledu,
- licencování,
- opatření k nápravě,

- povolovací činnost,
- uveřejňování informací,
- pravidla obezřetného podnikání,
- pojištění vkladů,
- konsolidovaný dohled.

Nejdůležitější z funkcí ČNB k družstevním záložnám je vydávání povolení k podnikání družstevní záložny a s tím i spojení odejmutí povolení podnikání. Nyní si více vymezíme dohled nad družstevními záložnami. ČNB má právo provádět kontrolu na místě u družstevních záložen. ČNB od roku 2006 vykonala 29 kontrol na místě. Předmětem těchto kontrol jsou kvality řídicího a kontrolního systému instituce a přiměřenosti kapitálové potřeby. V některých spořitelních záložnách vedly tyto kontroly k odejmutí povolení vykonávat činnost družstevní záložny (např. Vojenská družstevní záložna, Unibon – spořitelní a úvěrní družstvo a nejnovější odebrání nastalo v Metropolitním spořitelním družstvu). ČNB má povinnost alespoň jednou ročně přezkoumávat a vyhodnocovat uspořádání, strategie, postupy a mechanismy družstevních záložen. ČNB má vůči družstevním záložnám konzultační a informační povinnost. ČNB informuje Evropskou komisi o všech významných skutečnostech družstevních záložen. ČNB každý rok vydává Zprávu o dohledu nad finančním trhem a předkládá ji Poslanecké sněmovně, vládě a senátu k informaci. [15]

Družstevní záložna musí pravidelně dokládat informace a podklady, které ČNB stanovuje vyhláškou. Záložny podléhají stejným informačním povinnostem, reportingu, a dohledu v obdobné míře jako velké banky v ČR.

1.3 Bankovní sektor v České republice

Bankovní sektor v České republice je jedním ze stabilnějších a ziskových bankovních sektorů v Evropě. Český bankovní systém není závislý na zahraničním kapitálu, protože je neustále přebytek vkladových operací nad úvěrovými. České banky jsou dlouhodobě ve velmi likvidní pozici. K 30. 9. 2013 působí v České republice 45 bank. Všechny banky se musí řídit zákonem o bankách č. 21/1992 Sb.. [53]

1.3.1 Předmět podnikání

Hlavní činností bank je přijímání vkladů a poskytování úvěrů. Další činností banky jsou např.: finanční pronájem, platební styky, vydávání a správa platebních prostředků, otevírání akreditivů, správa inkasa, směnářská činnost, pronájem bezpečnostních schránek,

depozitářská činnost, poskytuje bankovní informace a další činnosti, které jsou více specifikovány v zákoně o bankách č. 21/1992 Sb.. [14]

1.3.2 Pojištění vkladů

Povinnost pojišťovat vklady kryje nejen vkladatele, ale i bankovní instituce z důvodu udržení stability na trhu. V České republice je pojištění vkladů povinné. Všechny vklady vedené na jméno a příjmení, rodné číslo a adresu bydliště fyzické osoby nebo název, identifikační číslo a sídlo právnické jsou v ČR pojištěny. Na základě zákona o bankách funguje Fond pojištění vkladů. Veškeré běžné, spořicí, termínované a vkladové knížky jsou pojištěny u Fondu pojištění vkladů. Tento fond plní funkci preventivní a sanační. Směnky, dluhopisy, podílové listy a podřízený dluh se nepojišťují. Vklady se pojišťují do výše 100 000 EUR na jednoho klienta u jedné finanční instituce. Klienti nemají žádnou spoluúčasť a výše náhrady je do 100 % vkladu.[42]

Rezervy ve Fondu pojištění vkladů jsou vytvářeny z příspěvků bankovních institucí. Z rezerv se v případě krachu instituce vyplácí vklady. Banky a družstevní záložny odvádí čtvrtletně 0,04 % z objemu pojištěných vkladů. [14]

Banky, stavební spořitelny a družstevní záložny odvedly v roce 2013 více než 3,812 milionů korun. Odvedená částka je nejvyšší od roku 2001. Celková částka, kterou měl Fond pojištění vkladů k dispozici před zahájením výplaty klientů zkrachovalého Metropolitního spořitelního družstva, byla 28,6 miliard korun. Klienti měli v družstvu vklady přes 12 miliard korun. [32]

1.3.3 Pravidla kapitálové přiměřenosti

Všechny banky musí dodržovat kapitálovou přiměřenost. Kapitálová přiměřenost vyjadřuje výši kapitálu, kterou musí banka vzhledem k objemu a rizikovosti svých obchodů udržovat. Kapitálová přiměřenost znázorňuje kapitál samotných vlastníků banky, z čehož plyne, že čím více vložili vlastníci kapitálu, tím více je banka finančně stabilnější, a má větší pravděpodobnost dostát svým závazkům. Kapitálová přiměřenost by neměla klesnout pod 8 %. [14]

Celková kapitálová přiměřenost bank ze zveřejněných ukazatelů pro rok 2013 je znázorněna v tabulce 1.

Tabulka 1: Kapitálová přiměřenost v bankách celkem za rok 2013 (v %)

Období	31.3.	30.6.	30.9.	30.12
Celková kapitálová přiměřenost	16,38	17,14	17,33	17,22

Zdroj: upraveno podle [52]

1.4 Vkladové a úvěrové produkty

Bankovní produkty lze rozdělit na vkladové a úvěrové produkty. Z těchto produktů plyne i hlavní funkce banky: přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů. Banky nabízejí několik druhů depozitních i úvěrových produktů. V této kapitole si všeobecně vymezíme zmíněné dva druhy produktů.

1.4.1 Vkladové produkty

Hlavní bankovní produkty tvoří

- bankovní účet,
- vkladní knížky,
- termínované vklady,
- zvláštní druhy spoření,
- prodej vkladových certifikátů a listů,
- prodej bankovních dluhopisů.

1.4.1.1. Bankovní účet

Bankovní účet je základním bankovním produktem pro širokou veřejnost. Klienti banky mohou vkládat peníze na bankovní účet buď osobně na bankovní přepážce nebo převodem na účet. Obdobně se peníze z bankovního účtu vybírají - převádějí. Existují tři základní způsoby výběru – převodu:

- výběr hotovosti v bankomatu, nebo na přepážce,
- převodem na jiný účet,
- platbou při nákupu.

Klientovi náleží za vložené peníze odměna – úrok. Vložené peníze na účtu se o tento úrok zvyšují. Pro úroky z běžného účtu existují dva druhy úročení:

- úročení jednoduché,
- úročení složené.

Vklady mohou být zároveň úročeny:

- pevnou úrokovou sazbou – jednotná po celou dobu vkladu,
- pohyblivou úrokovou sazbou – tato sazba se mění podle základní úrokové sazby vyhlášené centrálou.

1.4.1.2. Vkladní knížky

Vkladní knížka je tiskopis, na který banka zaznamená veškeré vklady, výběry a úroky. Vkladní knížky mohou být uzavřeny bez výpovědní lhůty - netermínované, tak i s výpovědní lhůtou – termínované. Čím delší je lhůta vloženého vkladu, tím je vyšší úroková sazba.

1.4.1.3. Termínované vklady

Termínovaný vklad slouží pro uložení dlouhodobých úspor. Úspory jsou vloženy na stanovou dobu, za kterou klientovi náleží úrok. Termínované vklady mohou být:

- na dobu určitou – je dán pevně stanovený termín výpovědi,
- s výpovědní lhůtou – není přesně stanovená doba uložení peněz, ale výpovědní lhůta, po které si klient může peníze vybrat.

1.4.1.4. Zvláštní druhy spoření

Patří sem tři druhy spoření:

- stavební spoření – klienti zde spoří dohodnutou částku a následně mají nárok na čerpání úvěru. Klientům zde náleží státní příspěvek z ročně uložené částky,
- spoření na vzdělání – spoření založena za účelem krytí nákladů studia,
- spoření spojené s životním pojištěním – spoření zaměřené na zabezpečení ve stáří.

1.4.1.5. Prodej vkladových certifikátů a listů

„Banky prodávají klientům vkladové certifikáty, depozitní certifikáty, vkladové listy, výherní listy apod. Tyto certifikáty (listy) představují potvrzení banky o přijatém jednorázovém termínovaném vkladu. [7]

1.4.1.6. Prodej bankovních dluhopisů

Klient banky poskytuje bance úvěr. Banka musí po době splatnosti splatit klientovi dlužnou částku a vyplatit mu úrok.

1.4.2 Úvěrové produkty

Cenou za poskytnutí úvěru je úrok, který je klíčovým zdrojem výnosů banky. Úrok je závislý na úrokovém období a výši poskytnuté částky. Stejně jako u vkladových produktů zde existuje pevná a pohyblivá úroková sazba.

Základní členění úvěru je:

Úvěry podle doby splatnosti:

- krátkodobé – splatnost úvěru je do jednoho roku (patří sem kontokorentní úvěr, směnečný úvěr, ručitelský úvěr,
- střednědobý – splatnost úvěru je od jednoho do čtyř let (patří sem emisní půjčky, úvěrový úpis, hypoteční úvěry, spotřební úvěry),
- dlouhodobé – splatnost úvěru je delší než čtyři roky.

Úvěry podle měny

- korunové – úvěry jsou čerpány a spláceny v Kč,
- devizové – úvěry jsou čerpány a spláceny v devizových prostředcích.

Úvěry podle zajištění:

- zajištěné - jsou to úvěry, které jsou zajištěny movitou nebo nemovitou věcí, banka si zajištěním kryje riziko nesplácení úvěru,
- nezajištěné – úvěry, které nejsou zajištěné žádnou movitou nebo nemovitou věcí.

Úvěry podle způsobu získání:

- přímé – poskytuje přímo banka. Klient přijde na pobočku banky, a úvěr si sám osobně pro sebe sjedná,
- nepřímé – mezi banku a klienta vstupuje třetí osoba, která vyřizuje úvěr za klienta na základě jeho svolení.

Úvěry podle charakteru čerpání:

- jednorázové – celá částka úvěru je načerpána hned v plné výši,

- postupné – čerpání úvěru probíhá postupně. Peníze banka uvolňuje např. na tři tranže, podle doloženého profinancování doposud půjčených peněz.

Úvěry podle účelu úvěru:

- spotřební úvěr – účel úvěru je určen na běžný nákup (spotřební zboží, vybavení domácnosti, nákup automobilu),
- provozní úvěr – úvěr je určen podnikatelům a malým firmám k financování zásob, nákladů na zajištění provozu firmy,
- investiční úvěr – je určen k financování investičních potřeb klienta. Má překlenout časový nesoulad mezi tvorbou a potřebou finančních zdrojů na investice,
- překlenovací úvěr – je typický pro spořitelny. Klienti, kteří si nemůžou vzít řádný úvěr ze stavebního spoření, mohou si vzít překlenovací úvěr, který překlene dobu do přidělení řádného úvěru,
- kontokorentní úvěr – umožňuje klientovi čerpat více peněz, nežli má na svém běžném účtu (viz. kapitola 1.4.2.1),
- hypoteční úvěr – úvěr, který je poskytován za účelem koupě, výstavby, nebo rekonstrukce. Zároveň je úvěr zajištěn nemovitostí (viz. kapitola 1.4.2.1).

Pro velmi rozsáhlé portfolio úvěrových produktů byly vybrány pro bližší charakteristiku dva zástupci úvěrových produktů - kontokorentní a hypoteční úvěr. Produkty byly zvoleny z důvodu velké oblíbenosti využívání klientů.

1.4.2.1. Kontokorentní úvěr

Kontokorentní úvěr je krátkodobý nezajištěný produkt banky. Klient má v bance běžný účet s možností úvěrového účtu. Předností této kombinace je čerpání více peněz, než které má klient na účtu uloženo. Úvěr může, ale i nemusí být čerpán. Výši maximálního kontokorentu určuje banka a většinou se pohybuje v 1 – 3 násobku měsíčního příjmu majitele účtu. Zůstatek na tomto účtu může být na debetní i kreditní straně. V případě čerpání úvěru je úvěr splácen došlými platbami na účet, nikoliv pravidelně zasílanými splátkami.

1.4.2.2. Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr je dlouhodobého charakteru. Úvěr je zajištěn nemovitostí, ke které se váže zástavní právo. Hypoteční úvěry jsou nejčastěji poskytovány na koupi nemovitosti, stavbu a rekonstrukci nemovitosti.

Existují dva typy hypotečních úvěrů:

- účelový – je přesně vymezen účel, na co musí být úvěr použit,
- neúčelový tzv. americká hypotéka – úvěr může být použit na cokoliv bez omezení.

Úroková sazba u hypotečních úvěrů je nižší nežli u jiných úvěrových produktů vzhledem k zástavě movité věci. Úroková sazba je většinou pohyblivá s nejrůznější dobou fixace (1, 3, 5, 10, 15 let).

1.5 Obecné vymezení družstevních záložen

Družstevní záložny v dnešní době svými produkty dovedou velmi dobře konkurovat bankám jak v oblasti vkladové, tak v oblasti úvěrové. Družstevní záložny mají nižší poplatky za vedení účtů, lépe úročí vklady a nabízí vstřícný přístup při poskytování úvěrových produktů. Všechny produkty jsou poskytovány pouze členům družstva.

Jak již bylo uvedeno výše, činnost družstevních záložen upravuje zákon 87/1995 Sb. o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Nyní si vymežíme nejdůležitější ustanovení tohoto zákona.

1.5.1 Předmět podnikání

Hlavní činností družstevních záložen je přijímání vkladů od svých členů a poskytování úvěrů svým členům. Mezi další činnosti záložny může patřit:

- *„finanční leasing pro členy,*
- *platební styk, zúčtování, vydávání a správa platebních prostředků pro členy,*
- *poskytování záruk ve formě ručení nebo finanční záruky pro členy,*
- *otevírání akreditivů pro členy,*
- *obstarávání inkasa pro členy,*
- *nákup a prodej cizí měny pro členy,*
- *pronájem bezpečnostních schránek členů.“ [15]*

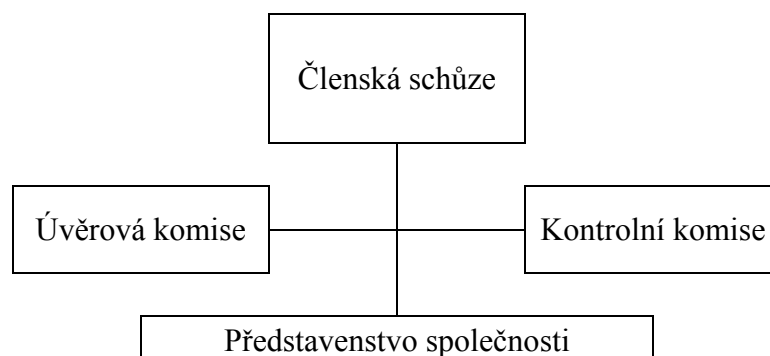
1.5.2 Založení a vznik družstevní záložny

Počet členů družstevní záložny musí být minimálně 30. ČNB musí pro vznik družstevní záložny vydat povolení, které uděluje na základě zákonem stanovených podmínek. Družstevní

záložny musí mít splaceno alespoň 35 000 000 Kč základního kapitálu před podáním žádosti o povolení. Družstevní záložny musí mít sídlo v České republice, ale mohou zřídit pobočky v jiném členském státu, avšak pouze se souhlasem České národní banky. [15]

Družstevní záložny musí mít vypracovány a schváleny stanovy, které obsahují např.: firmu a sídlo, předmět podnikání, způsob použití zisku, výši základního kapitálu, výši základního členského vkladu, atd. Specifickým orgánem, který stanovuje družstevní záložna, je úvěrová komise, jejíž minimální počet členů jsou tři. Tuto komisi tvoří členové družstevní záložny, které zvolí členská schůze. Úvěrová komise se setkává v pravidelných intervalech a projednává poskytování úvěrů členům, poskytování záruk členům a zajištění úvěrů. Dále je ustanovena členská schůze, kontrolní komise a představenstvo. Vše je znázorněno v obrázku 4. [15]

Obrázek 4: Základní organigram družstevní záložny

Zdroj: vlastní zpracování

1.5.3 Členství v družstevní záložně

Jak vyplývá z textu výše, pro působení a poskytování služeb v družstevní záložně je nutné, aby klient byl členem družstevní záložny, a z tohoto titulu splatil členský vklad. „Každý člen před vznikem členství musí být seznámen se stanovami, obchodními podmínkami, právy a povinnostmi vyplývajícími z členství a podmínkami pojištění vkladů, podmínkami poskytování úvěrů a dalšími činnostmi družstevní záložny.“ [15]

Výši členského vkladu si každá družstevní záložna určuje sama, avšak pro každého člena v družstevní záložně je ve stejné částce.

1.5.4 Zrušení a likvidace družstevní záložny

Činnost spořitelního a úvěrního družstva může být kdykoliv ukončena. Činnost je ukončena odnětím povolení od ČNB, nebo od rozhodnutí soudu. Ke zrušení dochází v následujících případech:

- *„počet členů klesl pod 30,*
- *kapitál klesl pod 35 000 000 Kč,*
- *uplynulo šest měsíců ode dne, kdy skončilo funkční období orgánu družstevní záložny a nebyl zvolen nový orgán, nebo byla porušena povinnost svolat členskou schůzi, anebo družstevní záložna po dobu delší než jeden rok neprovozuje žádnou činnost,*
- *založením, fúzí nebo rozdělením družstevní záložny byl porušen zákon.“[15]*

Likvidaci družstevní záložny provádí likvidátor, který je určen soudem na návrh ČNB.

2 HISTORICKÝ VÝVOJ DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V ČESKÉ REPUBLICE

Nyní bude přiblížen historický vývoj družstevních záložen v České republice. Od počátku družstevních spořitelen, které se na našem území začaly vyskytovat v 1/2 19. stolení, přes období 1918 – 1945, a období 1945 – 1989 se dostaneme až do současného stavu.

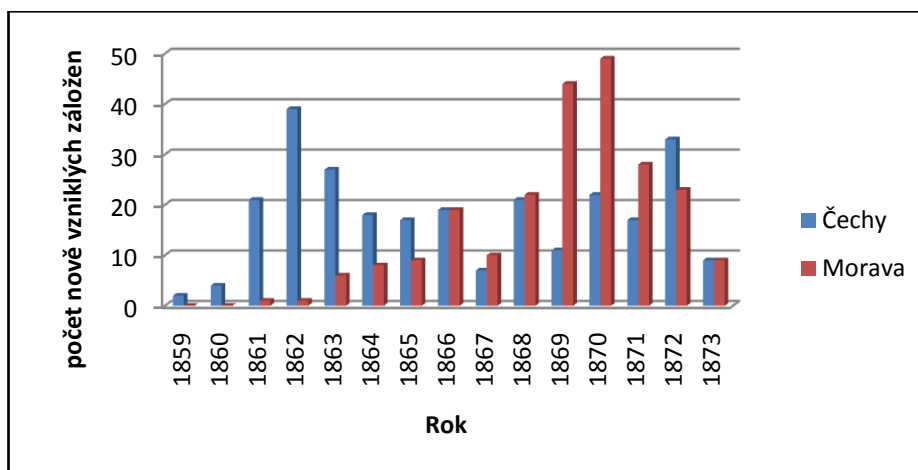
2.1 Počátky družstevních záložen v 1/2 19. století

V první 1/2 19. stolení, kdy u nás vládla habsburská monarchie, začalo vznikat tzv. lidové peněžnictví – spořitelní a občanské záložny. Cílem těchto institucí byla orientace na sociální oblast.

V 19. století byl velký rozvoj bank, avšak jejich služby nebyly dostupné pro rolníky nebo živnostníky, a z tohoto důvodu začaly vznikat drobné peněžní ústavy, které dělíme na několik druhů:

- Občanské záložny podle Shulze-Delitzsche – působily ve městech. Byla to otevřená společenství fungující na principu dobrovolnosti, svépomoci a vzájemnosti. Hlavním posláním bylo přijímání vkladů od členů i nečlenů a poskytování levných úvěrů.
- Raiffeisenovy záložny – působily v malých místních obvodech a poskytovaly pouze osobní úvěry.
- Hospodářské okresní záložny – prostřednictvím těchto záložen vznikaly tzv. kontribučenské záložny. [2]

Obrázek 5: Nové záložny v Čechách a na Moravě v letech 1859- 1873

Zdroj: upraveno podle [8]

V březnu roku 1858 byla ve Vlašimi založena první česká záložna. „V šedesátých letech vzniklo několik set záložen v Čechách a v sedmdesátých letech začaly vznikat i na Moravě.“ [2] Počet vznikajících záložen v letech 1859 – 1873 je znázorněno na obrázku 5.

Záložnám se velmi dařilo, a kapitál nejlepších 10 záložen vzrostl od roku 1863 – 1868 9,4krát. V roce 1868 byl v Hradci Králové založen Záložní úvěrní ústav, který se stal centrálně záloženským peněžním ústavem, a roku 1869 zahájila svou činnost Živnostenská banka. Těmito kroky začalo české obchodní bankovníctví.

V roce 1873 propukla velká hospodářská krize, avšak spořitelny a záložny krizi přežily bez větších problémů. Do roku 1876 vzniklo v Čechách 894 záložen. Do roku 1882 vzniklo 26 okresních záložen hospodářských. V roce 1885 již byl počet těchto okresních záložen 153, v roce 1914 byl počet 165 okresních záložen. Více než 5 tisíc záložen (okresní, občanské, družstevní, živnostenské) provozovalo svoji činnost v roce 1913. [26]

2.2 Vývoj v sektoru družstevních záložen v letech 1918 – 1945

I v meziválečném období Československa zastávaly záložny a spořitelny významnou roli. Na počátku první republiky působily jako v předcházejícím období na našem území čtyři hlavní typy ústavů:

- spořitelny,
- záložny Schulze-Delitzchova typu (bývalé občanské)
- okresní záložny hospodářské,
- záložny Raiffeisenova typu (kampeličky). [8]

Tabulka 2: Přehled vkladů a půjček spravovaných lidovými peněžními ústavy na konci roku 1919 (v Kč)

Druh ústavu	Počet ústavů	Stav vkladů	Půjčky
Spořitelny	366	5 537 491 000	1 368 238 000
Záložny Schulze-Delitzchova typu	1 413	2 485 000 000	997 000 000
Okresní záložny hospodářské	145	721 000 000	174 000 000
Záložny Raiffeisenova typu	3 798	1 368 238 000	237 698 000

Zdroj: upraveno podle [8]

Počet těchto ústavů a jejich stav vkladů a půjček je znázorněn v tabulce 2, z které je vidět, že hlavní činnost představovaly především vkladové operace. Lidé v oblasti půjček dávali přednost bankám, které měly půjčky výrazně levnější a nabízely lepší podmínky.

Spořitelny měly vždy největší počet vkladů, který během let neustále rostl. V roce 1937 byl počet vkladů již 22 050 000 Kč, a výše zápůjček 12 586 000.

Tabulka 3: Přehled vkladů a půjček spravovaných lidovými peněžními ústavy na konci roku 1937 (v Kč)

Druh ústavu	Počet ústavů	Stav vkladů	Půjčky
Spořitelny	351	22 050 000 000	12 586 000 000
Záložny Schluz-Delitzchova typu	1 983	14 693 000 000	11 195 000 000
Okresní záložny hospodářské	173	4 638 000 000	3 564 000 000
Záložny Raiffeisenova typu	2 919	3 217 000 000	2 236 000 000

Zdroj: upraveno podle [8]

V roce 1937 byl počet spořitelních ústavů 351. Občanské a živnostenské záložny (záložny typu Schluz-Delitzchova typu) byly během první republiky velmi rozšířené, z počtu 1 413 ústavů v roce 1919 se počet zvýšil na 1 983 ústavů v roce 1937. Typ záložen Schluz-Delitzchov byl hned druhým nejrozšířenějším typem po záložnách Raiffeisenova typu, což je možné vidět v tabulce 3. Okresní hospodářské záložny poskytovaly zejména úvěry malovýrobcům a zemědělcům. V letech 1921 – 1925 byla zde používána úroková míra v rozmezí 3,75-10%. Úroková míra vkladů se v Okresních hospodářských záložnách pohybovala od 2,5–6,5%. Jak můžeme vidět v tabulce 3 i 4, tak největší zastoupení v počtu ústavů měly vždy záložny Raiffeisenova typu – kampeličky. Z tabulek je také vidět, že počet ústavů kampeliček má sice největší zastoupení, ale během let 1919-1937 výrazně klesl, jako i počet jejich členů. Tyto záložny poskytovaly nejlevnější úvěry v této době.

Održením území ČSR byla v roce 1939 připojena všechna česká úvěrní družstva k německým družstevním svazům. Po okupaci vznikl Ústřední svaz peněžnictví pro Čechy a Moravu, kterému byly podřízeny všechny ústavy. Nastala velká restrikce peněžních ústavů, přičemž nejvíce byly postiženy družstevní záložny. „*Jednotlivé ústavy lidového peněžnictví pak fúzovaly s Městskou spořitelnou Pražskou v jeden velký ústav.*“ [8]

2.3 Vývoj družstevních záložen v letech 1945 – 1989

V prvních poválečných letech byla snaha o navrácení peněžních ústavů do pohraničních oblastí. V tomto období probíhala přestavba bankovního systému, kde bylo lidové peněžnictví velmi zastíněno. Mnoho záložen v této době bylo pod nátlakem sloučeno se spořitelny.

Gottwaldova vláda zaměřila svou pozornost na dva sektory – spořitelny a úvěrová družstva. Spořitelny měly dle vlády poskytovat dlouhodobé úvěry, a záložny úvěry krátkodobé. Za této vlády nastala zásadní reorganizace, která snížila počet ústavů lidového peněžnictví. Před únorem 1948 včetně spořitelten tvořilo lidové peněžnictví 5 747 ústavů a 383 poboček, již na jaře 1948 tvořilo tento sektor 4 618 ústavů a 214 poboček, a tento vývoj přetrvával i do budoucna. Počet jednotlivých ústavů a jejich poboček je znázorněn v tabulce 4.

Tabulka 4: Počet ústavů a poboček lidového peněžnictví k 31.12.1951

	Ústavů	Poboček
české země		
okresní spořitelny a záložny	176	184
spořitelny a záložny	425	35
záložny-kampeličky		
a) vedená úřednicky	122	2
b) vedená činovnicky ¹	2 697	
Slovensko		
okresné sporilne a pokladnice	93	6
sporitelné a pokladnice	23	
úverné družstvá	850	

Zdroj: upraveno podle [8]

Výše zmíněné ústavy rozvíjely různé bankovní aktivity a neplnily základní úkol – sběr vkladů, který jim vláda udělila. Z tohoto důvodu vešel v platnost dne 11. prosince 1952 zákon č. 84 o organizaci peněžnictví. Tento zákon přeměnil ústavy lidového peněžnictví ve státní spořitelny, které se výhradně zabývaly získáváním vkladů. Tento čin zlikvidoval na několik let družstevní záložny na našem území.

¹ vedená volenými funkcionáři a nejvíce s jedním zaměstnancem

2.4 Situace po roce 1989

Přes velké obavy, zda-li družstevní záložny dovedou v této době konkurovat tak rozvinutému systému bank, se obnova v tomto sektoru povedla. Založení družstevních záložen – spořitelních a úvěrních družstev podpořil zákon zmíněný výš č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech. V roce 1996 bylo založeno 127 družstevních záložen, avšak úspěšných jich byla pouze jedna třetina. Záložny s dobrým vedením a strategií v dnešní době velmi konkurují bankám, zejména vyššími úroky z vkladů. Vývoj počtu družstevních záložen, jejich členů a vkladů je viděn v tabulce 5.

Tabulka 5: Družstevní záložny v České republice v letech 1996 – 2013

Rok	Počet záložen
1996	45
1997	69
1998	101
1999	144
2000	145
2004	33
2005	20
2006	20
2007	19
2008	17
2009	17
2010	14
2011	14
2012	13
2013	12

Zdroj: upraveno podle [2], [54]

Z tabulky 5 je také patrné, že v roce 1999 a 2000 byl velký rozvoj záložen v České republice. Záložny se již během prvních let potýkaly s velkými existenčními problémy, a již v roce 2004 se jejich počet výrazně snížil. Na trhu zůstaly jen velmi silné záložny, o čemž vypovídá i fakt, že v roce 2010 se záložna Fio změnila v banku (více v následující kapitole 2.5.). V roce 2012 byla odebrána licence záložně Unibon, a v roce 2013 Metropolitnímu spořitelnímu družstvu.

2.4.1 Přeměna Fio družstevní záložny v banku

Finanční skupina Fio byla založena v roce 1993. Již v roce 1996 byla tato finanční skupina rozšířena o družstevní záložnu. Fio družstevní záložna zaujímala své významné místo na trhu především prostřednictvím nabídky bezplatných služeb. Průlomovým krokem byl rok 2006, kdy Fio družstevní záložna získala platný bankovní kód a uvedla na trh novinku – běžný účet s kompletním stykem zdarma, což velmi zvýšilo v roce 2006 počet členů družstva. I tento jev zapříčinil podání žádosti o udělení bankovní licence 26.6.2008. Hlavním důvodem pro žádost o licenci bylo sjednotit služby Fio skupiny do jedné společnosti. Až do této doby zde vedle sebe působila Fio burzovní společnosti a Fio družstevní záložna. Vznik banky měl za účel sjednotit služby jako: obchodování s cennými papíry, platební styk, úvěry, kurzovní obchody a další služby. Klient by mohl využívat tyto služby na základě jedné smlouvy, na rozdíl od dosavadních několika smluv. Všeobecným důvodem pro transformaci bylo vnímání veřejnosti banky jako solidnější instituce, na rozdíl od družstevní záložny, která nemá nejlepší pověst ani v dnešní době, a širokou veřejností bývá často plně ignorována.

Proces k získání trval dva roky. Bankovní licence byla udělena 5. 5. 2010 Fio burzovní společnosti. Proces integrace bankovních služeb Fio družstevní záložny do svého produktového portfolia byl ukončen v srpnu 2010. Fio banka začala nabízet 1.9.2010 investiční služby i bankovní produkty. O úspěchu Fio banky hovoří vítězství v mnoha bankovních kategoriích během 3 let působení banky na trhu. Za úspěch lze také považovat překročení 300 tisíců klientů v roce 2013. [30]

2.5 Družstevní záložny v roce 2013

Na začátku roku 2013 působilo v České republice 13 družstevních záložen. Situace se ale na konci roku 2013 změnila. Do problémů se dostalo Metropolitní spořitelní družstvo, které přišlo v září 2013 o licenci a 18.12.2013 nabylo právní účinnosti odejmutí povolení působení jako družstevní záložna.

Důvodů pro takovýto krok ČNB bylo několik. Podrobněji je tato problematika rozpracována v kapitole 3.1.4.

V roce 2013 se ČNB také zaměřila na WPB Capital záložnu. Záložna má předběžně zakázané přijímání vkladů, vyplácení vypořádacích podílů a uzavírání nových či prodlužování vkladů. Jediné co záložna může, je přijímání splátek z již poskytnutých úvěrů. Aktuálně se WPB snaží prokázat, že nedošlo k žádnému porušení předpisů k družstevním záložnám.

V roce 2013 nebyly žádné jiné licenční zásahy ČNB na sektor družstevních záložen. Aktuální seznam působících družstevních záložen v Českém trhu můžeme vidět v tabulce 6.

Tabulka 6: Družstevní záložny v České republice k 23.3.2014

Obchodní název
AKCENTA, spořitelní a úvěrní družstvo
ANO spořitelní družstvo
Artesa, spořitelní družstvo
Citfin, spořitelní družstvo
České spořitelní družstvo
Družstevní záložna Kredit
Družstevní záložna PSD
Moravský Peněžní Ústav - spořitelní družstvo
Peněžní dům, spořitelní družstvo
Podnikatelská družstevní záložna
WPB Capital, spořitelní družstvo
Záložna CREDITAS, spořitelní družstvo

Zdroj: upraveno podle [28]

Vývoj členství v družstevních záložnách za období posledních 3 let je znázorněn v tabulce 7. Ačkoliv nejsou doposud zveřejněné výsledky za poslední čtvrtletí roku 2013, je již z údajů známých k 30.9. patrné, že rok 2013 byl do počtu členství jedním z nejvýznamnějších. Rostoucí jev vypovídá o významném místě družstevních záložen na finančním trhu České republiky.

Tabulka 7: Vývoj členské základny v družstevních záložnách v letech 2010 - 2013

	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	2013		
				31.3.	30.6.	30.9.
Počet členů družstevních záložen	34 003	44 687	54 402	61 635	65 635	66 800
Počet členství vzniklých od počátku roku	12 968	12 181	16 001	7 486	11 719	13 418
Počet členství ukončených od počátku roku	1 101	1 497	1 963	253	586	1 020

Zdroj: upraveno podle [53]

3 ANALÝZA SOUČASNÉ SITUACE DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V ČR

3.1 Představení vybraných zástupců družstevních záložen

Pro následující analýzu byli vybráni čtyři zástupci družstevní záložen. Prvním představeným zástupcem je AKCENTA, spořitelní a úvěrní družstvo, které má své sídlo v Hradci Králové. Druhý vybraný zástupce je Moravský peněžní ústav se sídlem ve Zlíně. Následuje Peněžní dům, který provozuje svoji činnost v Uherském Hradišti. Posledním zmíněným zástupcem je Metropolitní spořitelní družstvo se sídlem v Brně, avšak nepovažují za přínosné porovnávat produkty zmíněného družstva, ale zahrnu ho především do finanční analýzy. Metropolitní spořitelní družstvo jak již bylo zmíněno, má odebranou licenci k provozu svých služeb.

AKCENTU, spořitelní a úvěrní družstvo jsem si vybrala z důvodu titulu zástupce velkých družstevních záložen, a k němu jeho blízkou konkurenci Moravský peněžní ústav. Peněžní dům zastupuje malé družstevní záložny, a Metropolitní spořitelní družstvo je zajímavé zmínit z důvodu odebrání licence.

3.1.1 AKCENTA, spořitelní a úvěrní družstvo

AKCENTA, spořitelní a úvěrní družstvo (ASUD) patří do skupiny AKCENTA, kterou tvoří:

AKCENTA CZ, a.s. – obchoduje s devizami

AKCENTA ENERGIE a.s. – obchoduje s energií

AKCENTA, spořitelní a úvěrní družstvo – poskytuje finanční služby

ASUD je nejmladší společností skupiny AKCENTA, která navazuje na tradici Vinohradské vzájemné družstevní záložny založené již v roce 1996. Počet zakládajících členů družstva byl 35 se zapisovaným základním kapitálem 500 tis. Kč. Společnost se přeměnila na AKCENTU, spořitelní a úvěrní družstvo v srpnu 2008. Od roku 2009 působí ASUD také na Slovensku.

ASUD poskytuje veškeré základní služby tuzemského platebního styku. Dle obchodního rejstříku je hlavním předmětem podnikání:

- přijímání vkladů od členů,
- poskytování úvěrů členům,

- finanční leasing pro členy,
- platební styk, zúčtování a vydávání a správa platebních prostředků pro členy,
- poskytování ručení za úvěry a půjčky členům,
- otevírání akreditivů pro členy,
- obstarávání inkasa pro členy,
- pronájem bezpečnostních schránek členům,
- nákup a prodej cizí měny pro členy.

Většina služeb ASUD je zcela bez poplatků: např. vedení účtu, internetové bankovníctví. Největší zaměření je na poskytování úvěrů pro občany a pro podnikatele. [38] Situace ASUD za rok 2013 je shrnuta v tabulce 8.

Tabulka 8: Údaje o ASUD k 31.12.2013

Počet členů	4 110
Výše členského podílu	1 Kč
Základní kapitál	269 104 tis. Kč
Zapisovaný základní kapitál	500 tis. Kč
Vlastní kapitál	242 327 tis. Kč
• základní kapitál	269 104 tis. Kč
• fondy ze zisku	0
• kapitálové fondy	0
• hospodářský výsledek minulých let	- 40 942 tis. Kč
• hospodářský výsledek před zdaněním	22 142 tis. Kč
• hospodářský výsledek běžného roku po zdanění	14 165 tis. Kč
Celkový objem vkladů	2 402 137 tis. Kč
• vklady členů	2 402 137 tis. Kč
• vklady bank a družstevních záložen	0
• vklady jiných právnických osob	0
• závazky záložny ze zrušených vkladů a nepřipsaných úroků	0
Kapitálová přiměřenost	9,79

Zdroj: upraveno podle [10]

Rok 2013 byl pro ASUD velmi úspěšný. Čistý zisk dosáhl více než 14 milionu korun, i další uvedená čísla vykazují pozitivní vývoj v roce 2013.

3.1.2 Moravský peněžní ústav

Moravský peněžní ústav (MPÚ) byl založen 15.8.1996 ve Zlíně. V roce 2008 došlo k fúzi dvou subjektů, Moravského Peněžního Ústavu – spořitelního družstva a Privátního Peněžního Ústavu – úvěrního družstva. Spojením vznikl Moravský Peněžní Ústav – spořitelní družstvo. Cílem fúze bylo zkvalitnění služeb pro členy a zjednodušení organizační struktury. MPÚ má v obchodním rejstříku stejný výčet činností jako ASUD, avšak skutečně vykonává činnosti:

- přijímá vklady od členů,
- poskytuje úvěry členům,
- provádí platební styk, zúčtování a vydává a spravuje platební prostředky svých členů.

[35]

Tabulka 9: Údaje o MPÚ k 31.12.2013

Počet členů	10 458
Výše členského podílu	1 000 Kč
Základní kapitál	944 000 tis. Kč
Hospodářský výsledek před zdaněním a auditem	6 500 tis. Kč
Zapisovaný základní kapitál	250 000 tis. Kč
Kapitálová přiměřenost	11,7

Zdroj: upraveno podle [29]

Plán pro rok 2013 MPÚ splnila. Výše zisku před zdaněním je 6,5 mil Kč. K dosažení částky zisku pomohla optimalizace úrokových nákladů a plán meziročního růstu objemu úvěrů.

3.1.3 Peněžní dům

Peněžní dům byl založen v roce 1996. Hlavní činností je:

- poskytování komplexní nabídky bankovních služeb se zaměřením na vedení běžných účtů pro jednotlivce, tak pro drobné a střední firmy a podnikatele,
- poskytování úvěrů,
- úročení vkladů.

Peněžní dům je od roku 2008 účastníkem platebního styku systému České národní banky. [37] Údaje o hospodaření Peněžního domu za rok 2013 jsou k vidění v tabulce 10.

Tabulka 10: Údaje o Peněžním domu k 31.12.2013

Počet členů	2 450
Výše členského podílu	100 Kč
Splacený základní kapitál	84 394 tis. Kč
Hospodářský výsledek před zdaněním	9 469,2 tis. Kč
Hospodářský výsledek po zdanění	7 477,1 tis. Kč
Zapísovaný základní kapitál	35 000 tis. Kč
Kapitálová přiměřenost	18,37

Zdroj: upraveno podle [41]

3.1.4 Metropolitní spořitelní družstvo

Metropolitní spořitelní družstvo (MSD) zahájilo svoji činnost v srpnu 1999. Až do roku 2009 se záložna soustředila především na klienty z regionu brněnského. V roce 2009 bylo založeno 10 poboček po většině krajských měst v České republice.

Mezi hlavní činnosti MSD patřilo:

- přijímání vkladů od členů,
- poskytování úvěrů členům,
- provádění platebního styku, zúčtování, vydávání a správy platebních prostředků pro členy.

Tabulka 11: Údaje o Metropolitním spořitelním družstvu k 30.9.2013

Počet členů	14 357
Výše členského podílu	100 Kč
Splacený základní kapitál	1 078 309 tis. Kč
Hospodářský výsledek před zdaněním	- 118 122 tis. Kč
Hospodářský výsledek po zdanění	-118 106 tis. Kč
Zapísovaný základní kapitál	500 tis. Kč
Kapitálová přiměřenost	9,86

Zdroj: upraveno podle [40]

Od 18.12.2013 MSP nemá povolení působit jako družstevní záložna. Podnikání Metropolitního spořitelního družstva poškozovalo zájmy vkladatelů a ohrožovalo jejich bezpečnost a stabilitu. Systém řídicích úvěrových rizik zde nebyl účinně řízen. Záložna poskytovala úvěry na nekonkrétní a nereálné podnikatelské záměry. Bonita klienta nebyla nijak řešena, což způsobilo velké problémy se splácením úvěrů. Konečnému rozhodnutí ČNB

předcházelo opatření v květnu 2013, kdy družstvo mělo zákaz přijímat vklady a poskytovat úvěry. [36]

Dne 10.4.2014 bylo zahájeno trestní stíhání 17 lidí (včetně tří členů představenstva záložny), kteří jsou podezřeni z vytunelování MSP. Mělo být převedeno minimálně 1,25 mld. Kč do anonymních firem v zahraničí. Peníze byly zasílány přes tzv. bílé koně, kteří získali úvěry ve výši až 200 mil. Kč. Tyto osoby byli i z řad bezdomovců, lidí bez podnikatelského záměru, bez kvalitního zajištění a ostatních pochybných příznaků.

Pochybné transakce nahlásila LBBW Bank a Finančně analytický útvar Ministerstva finanční v ČR. Ihned byl zastaven převod 2,6 mld. Kč do Honkongu.

ČNB na základě této informace provedla rychlou a neplánovanou kontrolu, která vyústila v odebrání licence. [44]

Fond pojištěných vkladů zahájil vyplácení výplaty náhrad vkladů dne 27.1.2014. Vypláceno je 100 % vkladů, avšak maximálně do částky 2 744 000 Kč pro jednoho vkladatele. Vypláceno celkem bude 12 mld. Kč. Pro výplatu vkladu se stačí dostavit do pobočky České spořitelny, kde po předložení občanského průkazu nebo ověřené výpisu z obchodního rejstříku klient nahlásí, kam chce vklad převést, nebo zda-li chce vklad vyplatit v hotovosti. V případě výběru v hotovosti vyšší než 100 000 Kč je nutné záměr oznámit České spořitelně alespoň 2 pracovní dny předem. O dosud nevyplacené vklady lze žádat do 27.1.2017. [33]

3.2 Analýza produktů vybraných zástupců družstevních záložen

Kapitola bude věnována podrobné analýze nabízených produktů záložen ASUD, MPÚ a Peněžního domu. Ve všech kapitolách budou analyzovány běžné účty, úvěrové produkty a vkladové produkty. V závěrečné podkapitole budou tyto produkty vzájemně porovnány a vyhodnoceny na modelové situaci.

3.2.1 Produkty Akcenty, spořitelního a úvěrního družstva

V meziročním srovnání vzrostl objem poskytnutých úvěru o 54 % a objem vkladů o 46 %.

3.2.1.1. Běžné účty

Běžný účet je základní produktem ASUD, který slouží k ukládání finančních prostředků a k provádění hotovostního i bezhotovostního platebního styku. AKCENTA Konto je vedené

pouze v CZK měně. Zřízení, vedení, zrušení účtů, trvalý příkaz, souhlas s inkasem je u tohoto konta zcela bez poplatků. Poplatky za nejběžnější operace jsou:

- odchozí platba do jiné banky 2 Kč,
- expresní platba 10 Kč,
- vystavení šeku (osobní odběr) 150 Kč,
- výpis v papírové podobě 100 Kč.

V rámci běžného účtu je klientům zdarma zřízeno internetové bankovníctví a měsíční výpis z účtu v elektronické podobě zdarma. Na běžný účet jsou napojeny další produkty, které zhodnocují finanční prostředky. [17]

3.2.1.2. Úvěrové produkty

ASUD poskytuje úvěr od 500 000 Kč až po 40 000 000 Kč. Úvěry jsou splatné maximálně do 30 let. [48] ASUD nabízí úvěry nejčastěji:

- malým firmám,
- drobným podnikatelům,
- fyzickým osobám.
- klientům, kteří mají problém získat úvěr v bance:
 - mají záznamy v registrech,
 - mají nedostatečnou bonitu,
 - jsou v časovém tlaku,
 - mají specifické požadavky,
- cizincům
- zadluženým klientům (tzv. konsolidace).

Úvěry se čerpají na běžný účet klienta vedený u ASUD. Úvěry jsou zajištěny:

- nemovitostmi v osobním vlastnictví žadatele nebo ručitele na území ČR nebo SR (domy, byty, jiné budovy, pozemky, rekreační chalupy),
- mohou být zajištěny více nemovitostmi najednou, které lze v průběhu úvěru uvolňovat.

Úrokové sazby se pohybují od 5,9 % p.a. do 14,5 % p.a. (u konsolidací min. úrok 13 % p.a.). Příjmy se dokládají čtyřmi způsoby:

- potvrzením od zaměstnavatele, daňovým přiznáním,
- příjmy doloženými výpisy z běžného účtu, nájemními smlouvami, atd.,
- úvěry bez dokládání příjmů pouze na čestné prohlášení o výši příjmu,
- příjmy z budoucí podnikatelské činnosti – uzavřené kontrakty, budoucí smlouvy, atd.,.

Nyní si vymezíme úvěry pro fyzické osoby a úvěry pro podnikatele:

AKCENTA úvěr pro občany:

Výše úvěru se pohybuje od 500 000 Kč – 40 000 000 Kč, zajištěné nemovitostí do výše 70 % hodnoty zajištění. Úvěr je určen pro fyzické osoby. Úvěry mohou být účelového charakteru s dokládáním příjmů, účelové charakteru bez dokládání příjmů, nebo neúčelového charakteru. Účely úvěru jsou nejčastěji na pořízení bydlení, refinancování půjček na bydlení, koupě bytů, investice, provoz, atd.,

AKCENTA úvěr pro podnikatele

Výše úvěru se pohybuje od 500 000 Kč – 40 000 000 Kč, zajištěné nemovitostí do výše 70 % hodnoty zajištění. Úvěry mohou být účelového charakteru, účelové charakteru bez dokládání příjmů, nebo neúčelového charakteru. Účely úvěru jsou nejčastěji investice, provoz, refinancování závazků, start podnikatelské činnosti, rozvoj podnikání atd..

Úvěry na bydlení

Úvěr je určen na všechny účely, které jsou spojeny s nemovitostí: koupě, vypořádání, rekonstrukce,...atd.. Výše úvěru se poskytuje do 70 % hodnoty zastavené nemovitosti. Maximální doba splatnosti úvěru je 20 let s úrokovou sazbou od 5 %, která je závislá na zajištění a doložených příjmech žadatele.

Úvěry pro fyzické osoby

Úvěr je určen ke konsolidacím, koupi automobilu, pořízení spotřebičů do domácnosti,...atd.. Maximální doba splatnosti úvěru je 15 let, s úrokovou sazbou od 6 %, u konsolidací se úroková sazba pohybuje kolem 11,9 %. Od částky 300 tis. Kč se požaduje zajištění nemovitostí.

Podnikatelské úvěry pro právnické a fyzické osoby

Úvěr je určen pro malé a střední podnikatele k realizaci provozních či investičních záměrů. Maximální doba splatnosti je 15 let. Úrokové sazby se pohybují ve stejném rozpětí jako u úvěru pro fyzické osoby. Při stanovení úrokové sazby se přihlíží na bonitu klienta, na podnikatelský záměr a na zajištění.

3.2.1.3. Vkladové produkty

Zde budou vymezeny tři nejvíce poskytované vkladové produkty ASUD. Produkty tvoří spořicí účet, termínový vklad a revolvingový termínovaný vklad.

Spořicí účet:

Účet je založen s cílem uložení volných peněžních prostředků. Výše vkladu je od 0 do 5 mil. Kč. Výpovědní lhůta u tohoto produktu je 3 měsíce až 5 let. Po výpovědní lhůtu nelze vkládat na účet peněžní prostředky. Po uplynutí výpovědní lhůty se celá částka i s úrokem převede na běžný účet. Úroky se připisují na konci každého měsíce, úročí se složeným způsobem. Úroková sazba se mění dle aktuální vyhlášené sazby uvedené v sazebníku. Aktuální sazby jsou znázorněny v tabulce 12.

Tabulka 12: Sazby spořicíh účtů ASUD k 30.3.2014 (v %)

Výpovědní lhůta	Pásma úročení () / roční úroková sazba (p.a.)				
	1 000 až 99 999	100 000 až 799 999	800 000 až 1 499 999	1 500 000 až 2 999 999	23 000 000 a více ³
6 měsíců	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
9 měsíců	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
12 měsíců	0,70	0,80	0,90	1,00	1,10
18 měsíců	0,90	1,00	1,10	1,20	1,30
2 roky	1,30	1,40	1,50	1,60	1,70
3 roky	1,40	1,50	1,60	1,70	1,80
4 roky	1,50	1,60	1,70	1,80	1,90
5 let	1,60	1,70	1,80	1,90	2,00

Zdroj: upraveno podle [51]

² Vklady nad 5 mil. jsou přijímány a úročeny individuálně

Termínovaný vklad:

Termínový vklad představuje bezpečné uložení jednorázově vložených volných peněžních prostředků na delší časové období s minimálním rizikem. Cílová skupina ASUD jsou členové družstevní záložny se sídlem nebo místem podnikání v ČR nebo SR. Termínový účet je úročen pevnou úrokovou sazbou. Poměrná část ročního úrokového výnosu je připisována měsíčně ve prospěch podřízeného účtu u Akcenty. Minimální vklad je 1 000 Kč a maximální 5 000 000 Kč. K vyšším částkám je přistupováno velmi individuálně. Jednotlivé sazby závislé na výši vkladu a vkladové době jsou znázorněny v tabulce 13.

Tabulka 13: Sazby termínovaných účtů ASUD k 30.3.2014 (v %)

Doba splatnosti	Pásma úročení () / roční úroková sazba (p.a.)				
	1 000 až 99 999	100 000 až 799 999	800 000 až 1 499 999	1 500 000 až 2 999 999	43 000 000 a více ⁵
6 měsíců	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
9 měsíců	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
12 měsíců	0,7	0,8	0,9	1	1,1
18 měsíců	0,9	1	1,1	1,2	1,3
2 roky	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7
3 roky	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8
4 roky	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9
5 let	1,6	1,7	1,8	1,9	2

Zdroj: upraveno podle [51]

Revolvingový termínový vklad

Revolvingový termínový vklad je obnovou termínovaného vkladu. Je úročen pevnou úrokovou sazbou. Odlišností od termínovaného vkladu je možnost v den splatnosti udělat rozhodnutí, zda-li si naspořené peníze vyberete, nebo necháte na termínovaném vkladu na stejně dlouhé období. Revolvingový termínový vklad ASUD zřizuje zdarma. Výše úrokových sazeb je vystižena v tabulce 14.

⁴ Vklady nad 5 mil. jsou přijímány a úročeny individuálně

Tabulka 14: Sazby revolvingových termínovaných účtů ASUD k 30.3.2014 (v %)

Doba splatnosti	Pásma úročení () / roční úroková sazba (p.a.)				
	1 000 až 99 999	100 000 až 799 999	800 000 až 1 499 999	1 500 000 až 2 999 999	3 000 000 a více ⁶
6 měsíců	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
9 měsíců	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
12 měsíců	0,7	0,8	0,9	1	1,1
18 měsíců	0,9	1	1,1	1,2	1,3
2 roky	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7
3 roky	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8
4 roky	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9
5 let	1,6	1,7	1,8	1,9	2

Zdroj: upraveno podle [51]

3.2.2 Produkty Moravského peněžního ústavu

3.2.2.1. Běžné účty

MPÚ zřizuje a vede běžný účet zcela zdarma včetně internetového bankovníctví. Na běžném účtu lze provádět všechny standardní hotovostní i bezhotovostní operace. Zůstatky jsou zde úročeny sazbou 0,2 % p.a.. Poplatky za nejběžnější operace jsou:

- výběr hotovosti 9,- Kč,
- odchozí tuzemské platby (zadané přes IB) 1,90,- Kč. [18]

3.2.2.2. Úvěrové produkty

MPÚ nabízí aktuálně tři druhy úvěrových produktů:

- akční nabídka na firemní úvěry,
- úvěr nemovitost,
- úvěr individuální. [47]

Akční nabídka na firemní úvěry:

Výše poskytovaného úvěru je 10 až 200 milionů Kč. Úroková sazba začíná od 4,9 %. Splatnost úvěru je od 0,5 roku do 5 let. Úvěr je určen pro právnické osoby, majitelé nemovitostí a žadatelé bez závazků po splatnosti vůči státu. Úvěr musí být zajištěn rodinným

⁶ Vklady nad 5 mil. jsou přijímány a úročeny individuálně

domem, nebo bytovým domem. Pro poskytnutí úvěru je zde důležitý podnikatelský záměr s vazbou na návratnost investic.

Úvěr nemovitost

Úvěr je určen na operace související s nemovitostí. Úroková sazba se pohybuje od 6,9 %. Výše úvěru je od 10 mil. Kč až po 200 mil. Kč. Splatnost úvěru se pohybuje od 6 až po 60 měsíců s možností prodloužení na 15 let. Úvěr může být zajištěn nejen obytnou nemovitostí, ale i komerční nebo jinou nemovitostí. Žadatelé musí prokazovat příjmy nebo podnikatelský záměr.

Úvěr individuální

Úvěr je určen pro investiční příležitosti, rozvoj podnikání, re-financování, koupě obchodního podílu, atd.. Úroková sazby se pohybuje od 6,9 % p.a.. Úvěr se poskytuje od 10 mil. Kč až po 200 mil. Kč se splatností do 60 měsíců. Příjmy i podnikatelské záměr musí být také dokládány.

3.2.2.3. Vkladové produkty

Vkladové produkty musíme rozlišit jak pro soukromé osoby, tak pro podnikatele a firmy, neboť parametry produktů se zde liší.

Pro soukromé osoby

Úrok +

Úrok + je spořicí účet bez výpovědní lhůty. Založení, vedení i správa účtu je zdarma. Minimální vklad je 300 000 Kč. Výše úrokové sazby je znázorněna v tabulce 15.

Tabulka 15: Sazby vkladového produktu úrok + k 30.3.2014 (v %)

Výše vkladu	Úroková sazba
300 000 - 2 999 999	1,6
od 3 000 000	1,7

Zdroj: upraveno podle [46]

Úrokové sazby jsou pevné po dobu šesti měsíců.

Bonus +

Bonus + nabízí klientům možnost v rozložení vkladu. Lze část vkladu pevně zavázat na určitou dobu, a na zbylou část je použita jednoměsíční výpovědní lhůta, která je automaticky prodlužována. Vklady lze vložit jednorázově i přikládat nepravidelně. Rozložení úrokových sazeb znázorňuje tabula 16.

Tabulka 16: Sazby vkladového produktu Bonus + k 30.3.2014 (v %)

Výše vkladu	Měsíční výpovědní lhůta	Doba vázanosti		
		6M	12M	24M
0 - 99 999	0,4	0,3	0,5	0,6
100 000 - 9 999 999	1	0,3	0,5	0,6
více jak 10 000 000	0,4	0,3	0,5	0,6

*Zdroj: upraveno podle [22]**Pro podnikatele a firmy***Firemní vkladové účty**

Firemní vkladový účet může být veden v CZK, USD nebo EUR. Úložky mohou klienti vkládat pravidelně i nepravidelně, s možností různé délky výpovědní lhůty. Možné úrokové sazby a výpovědní lhůty jsou uvedeny v tabulce 17.

Tabulka 17: Sazby Firemního vkladového účtu k 30.3.2014 (v %)

Výše vkladu (v tisících Kč)	Bez výpovědní lhůty	Výpovědní lhůta					
		1M	3M	6M	12M	18M	24M
0 - 1 000	0,8	1,1	1,1	1,1	1,3	1,4	1,5
1 000 - 3 000	0,8	1,2	1,3	1,4	1,6	1,8	2
3 000 - 10 000	0,8	1,2	1,6	1,8	2,1	2,3	2,5
10 000 - 30 000	0,8	1,3	1,8	2,1	2,5	2,6	2,9

*Zdroj: upraveno podle [31]***3.2.3 Produkty Peněžního domu**

Peněžní dům nabízí širokou škálu produktů jak pro fyzické osoby, tak pro právnické osoby. Vymezíme si největší zástupce produktů Peněžního domu.

3.2.3.1. Běžné účty*Běžný účet pro fyzické osoby*

Umožňuje mít progresivní běžný účet, který je úročen:

- 0,05 % p.a. vklad do výše 10 tis. Kč,
- 0,2 % p.a. vklad nad 10 tis. Kč.

Prostřednictvím tohoto účtu je realizován hotovostní i bezhotovostní platební styk. Založení, vedení i zrušení účtu je zdarma. Poplatky jsou např. za:

- výběr hotovosti na pobočce 10 Kč,

- výpis v papírové podobě 20 Kč,
- za externí odchozí platbu přes internetbanking, SMS banking 3 Kč,
- za externí odchozí platbu dle trvalého příkazu, inkasa, nebo SIPA 5 Kč. [21]

Běžný účet pro firmy a podnikatele

Účet je určen pro všechny podnikatele. Má obdobné parametry a poplatky jako Účet pro fyzické osoby. Základní rozdíl je v:

- poplatku za měsíční vedení účtu 200 Kč,
- minimálním zůstatku – 500 Kč, u účtu pro fyzické osoby to je 100 Kč. [20]

3.2.3.2. Úvěrové produkty

Úvěry na bydlení

Úvěr je určen na všechny účely, které jsou spojeny s nemovitostí: koupě, vypořádání, rekonstrukce,...atd.. Výše úvěru se poskytuje do 70 % hodnoty zastavené nemovitosti. Maximální doba splatnosti úvěru je 20 let s úrokovou sazbou od 5 %, která je závislá na zajištění a doložených příjmech žadatele. [49]

Úvěry pro fyzické osoby

Úvěr je určen ke konsolidacím, koupi automobilu, pořízení spotřebičů do domácnosti,...atd.. Maximální doba splatnosti úvěru je 15 let, s úrokovou sazbou od 6 %, u konsolidací se úroková sazba pohybuje kolem 11,9 %. Od částky 300 tis. Kč se požaduje zajištění nemovitostí.[50]

Podnikatelské úvěry pro právnické a fyzické osoby

Úvěr je určen pro malé a střední podnikatele k realizaci provozních či investičních záměrů. Maximální doba splatnosti je 15 let. Úrokové sazby se pohybují ve stejném rozpětí jako u úvěru pro fyzické osoby. Při stanovení úrokové sazby se přihlíží na bonitu klienta, na podnikatelský záměr a na zajištění. [39]

3.2.3.3. Vkladové produkty

Úložky lze vkládat kdykoli a v jakékoli výši. Úroky jsou připisovány měsíčně, avšak úročí se denně. Úrokové sazby a délky trvání vkladů jsou znázorněny v tabulce 18.

Spořicí účty s výpovědní lhůtou

Tabulka 18: Úrokové sazby spořicího účtu k 30.3.2014 (v %)

Délka trvání vkladu	I. pásmo do 99 999 Kč	II. pásmo od 100 000 Kč do 299 999 Kč	III. pásmo od 300 000 Kč do 499 999 Kč	IV. pásmo od 500 000 Kč do 999 999 Kč	V. pásmo nad 1 000 000 Kč
14 dní	0,20	0,25	0,30	0,35	0,40
1 měsíc	0,30	0,35	0,40	0,50	0,55
2 měsíce	0,30	0,35	0,40	0,50	0,55
3 měsíce	0,55	0,60	0,65	0,85	1,00
6 měsíců	0,85	0,90	0,90	1,00	1,10
9 měsíců	0,95	1,00	1,00	1,15	1,20
12 měsíců	1,30	1,35	1,40	1,45	1,55
2 roky	1,60	1,65	1,70	1,75	1,80
3 roky	1,95	2,00	2,05	2,10	2,15
4 roky	2,20	2,25	2,30	2,35	2,40
5 roků	2,80	2,85	2,90	2,95	3,00

Zdroj: upraveno podle [43]

Termínované vklady

Úroky se připisují na konci kalendářního měsíce, avšak úročí se denně. Vklady, které jsou uloženy do 6 měsíců, jsou úročeny pevnou úrokovou sazbou po celou dobu uložení. Vklady, které jsou uloženy nad 7 měsíců, se úročí pohyblivou roční úrokovou sazbou. Aktuální přehled úrokových sazeb je znázorněn v tabulce 19.

Tabulka 19: Úrokové sazby u termínovaných vkladů k 30.3.2014 (v %)

Délka trvání vkladu	I. pásmo do 99 999 Kč	II. pásmo od 100 000 Kč do 299 999 Kč	III. pásmo od 300 000 Kč do 499 999 Kč	IV. pásmo od 500 000 Kč do 999 999 Kč	V. pásmo nad 1 000 000 Kč
7 dní	0,20	0,25	0,30	0,35	0,40
14 dní	0,20	0,25	0,30	0,35	0,40
21 dní	0,20	0,25	0,30	0,35	0,40
1 měsíc	0,30	0,35	0,40	0,50	0,55
5 měsíců	55,00	0,60	0,65	0,85	1,00
6 měsíců	0,85	0,90	0,90	1,00	1,10
7 měsíců	0,85	0,90	0,90	1,00	1,10
8 měsíců	0,85	0,90	0,90	1,00	1,10
12 měsíců	1,30	1,35	1,40	1,45	1,55
2 roky	1,60	1,65	1,70	1,75	1,80

Zdroj: upraveno podle [45]

Dětský spořicí účet DOMEČEK

Účet lze založit pouze k běžnému účtu, je určen pro děti od narození do 18 let. Figuruje zde 14 - denní výpovědní lhůta. Úložky se mohou vkládat kdykoliv a v jakékoliv výši, přičemž jsou úročeny denně, s připsáním na konci kalendářního měsíce. Úrokové sazby vidíme v tabulce 20.

Tabulka 20: Úrokové sazby účtu DOMEČEK k 30.3.2014

Zůstatek vkladového účtu v Kč	Úroková sazba
do 30 000 Kč	2,50
nad 30 000 Kč do 100 000 Kč	1,00
nad 100 000 Kč	0,80

Zdroj: upraveno podle [24]

3.2.4 Shrnutí a porovnání produktů

Nelze jednoznačně říci, která družstevní záložna poskytuje komplexně nejvýhodnější produkty a služby. Z výše uvedených produktů tří družstevních záložen vyhodnotíme nejlepší běžné účty, úvěrové a spořicí produkty.

3.2.4.1. Běžný účet

Na posledním místě se umístilo AKCENTA konto. Běžný účet není u Akcenty nijak úročen a slouží spíše jako doplňková služba pro ostatní produkty (čerpání úvěrů, splacení úvěrů, atd.).

Druhé místo obsadil Běžný účet Peněžního domu. Své místo získal vzhledem k nižší úrokové sazbě menších vkladů a zpoplatnění mnoha finančních operací.

Prvenství náleží Běžnému účtu MPÚ. Všechny zůstatky jsou zde úročeny úrokovou sazbou 0,2 %, což je nejvyšší úroková sazba u zde zmíněných běžných účtů. Prvenství je obhájeno i v poplatcích. Figurují zde pouze dva poplatky: za výběr v hotovosti 9,- Kč a za odchozí tuzemské platby (zadané přes IB) 1,90,- Kč.

3.2.4.2. Úvěrový produkt

Vyhodnotit objektivně nejlepší úvěrový produkt není z dostupných informací možné. O hlavním kritériu tj. úrokové sazbě rozhoduje ve všech družstevních záložnách úvěrová komise, která velmi individuálně přistupuje ke každé žádosti o úvěr a tím ke stanovení úrokové sazby. Rozpětí úrokových sazeb u všech družstevních záložen je velmi rozsáhlé. Úrokovou sazbu ovlivňuje bonita daného klienta a kvalita nabízeného zajištění. Z tohoto

důvodu vymezíme pouze významné odlišnosti úvěrových produktů u vybraných družstevních záložen, avšak stupnice nejlepších úvěrových produktů nebude a ani nemůže být sestavena.

Produkty Akcenty stojí za povšimnutí z důvodu dlouhé doby splatnosti – až 30 let. Zároveň Akcenta dovede řešit špatnou bonitu klienta, kvůli které klient nedosáhl na úvěr jinde. Bonitu lze doložit čestným prohlášením o dostatečnosti příjmu, avšak toto prohlášení je na úkor výše úrokové sazby.

MPÚ nabízí úvěry až ve výši 200 mil. Kč, avšak maximální splatnost je pouze 5 let. Příjmy nebo podnikatelský záměr zde musí být vždy prokázány. Zároveň MPÚ neumí řešit závazky klientů vůči státu, což např. pro Akcentu problém není.

Peněžní dům nabízí úvěry se splatností do 15 let. Příjmy nebo podnikatelský záměr zde musejí být také prokázány. Žádným jiným parametrem se Peněžní dům výrazně neodlišuje od ostatních družstevních záložen.

3.2.4.3. Vkladový produkt

Srovnání vkladových produktů bude nejlepší ukázat na modelových příkladech. Vypočítána bude situace pro termínované produkty, kdy si klient vloží jednorázově vklad k zhodnocení ve výši 150 000 Kč. Doba uložení bude 6 měsíců, 1 rok a 2 roky.

Tabulka 21: Úrokové sazby vybraných vkladových produktů ASUD, MPÚ k 30.3.2014 (v %)

Délka trvání vkladu	ASUD	MPÚ	Peněžní dům
6 měsíců	0,15	0,30	0,90
1 rok	0,80	0,50	1,35
2 roky	1,40	0,60	1,65

Zdroj: upraveno podle [22], [45], [51]

Pro ASUD byl vybrán produkt *Termínovaný vklad*, Peněžní dům reprezentuje produkt *Bonus +* a MPÚ zastupuje *Spořicí účet s výpovědní lhůtou*. V tabulce 21 jsou znázorněny úrokové sazby vybraných termínovaných vkladových produktů. Na první pohled je zřejmé, že nejvýhodnější úrokové sazby má Peněžní dům.

U všech termínovaných produktů je použito složené úročení a odečet 15 % daně.

Tabulka 22: Výpočet zúročení vkladu u ASUD, MPÚ a peněžního domu k 30.3.2014 (v Kč)

Délka trvání vkladu	ASUD	MPÚ	Peněžní dům
6 měsíců	150 096	150 189	150 574
1 rok	151 020	150 637	151 722
2 roky	154 080	151 533	154 208

Zdroj: upraveno podle [22], [45], [51]

Z analýzy je zřejmé, že nejvýhodnější zhodnocení pro všechny analyzované délky vkladů 6 měsíců, 1 rok a 2 roky, vychází nejlépe produkt Termínový vklad u Peněžního domu. Podle výpočtu s výsledkem znázorněným v tabulce 22 nejhůře vyšel Moravský peněžní ústav, kde se vklad na dva roky liší od nejvýhodnějšího zhodnocení o 2 675 Kč. Bonus + MPÚ je lepší nad Termínovaným vkladem Akcenty pouze při krátkodobém zhodnocení na 6 měsíců o 93 Kč, avšak u takto malého rozdílu musíme brát v úvahu i výši členského poplatku, který má povinnost každý klient uhradit. U ASUD to je zmiňovaná 1 Kč a u MPÚ je to 1 000 Kč, což snižuje výrazně úrokový zisk. V závěru MPÚ neobsadí ani prvenství v 6 měsíčním vkladu nad ASUD.

3.3 Analýza členství vybraných zástupců družstevních záložen

Využívat služby a produkty družstevních záložen mohou pouze členové družstva. Jaké podmínky musí být splněny pro vznik členství a jak se vyvíjí počty členů ve vybraných družstevních záložnách? Všechny uvedené otázky zde budou rozebrány.

3.3.1 Vznik členství

Členem ve všech analyzovaných záložnách se může stát fyzická nebo právnická osoba. O vzniku členství rozhoduje představenstvo na základě zaplacení členského vkladu a podepsané členské přihlášky. Zásadní rozdíly, které jsou mezi analyzovanými záložnami ve výši členských vkladů, jsou znázorněny v tabulce 23.

Tabulka 23: Výše členských vkladů u vybraných zástupců družstevních záložen k 30.3.2014⁷ (v Kč)

Družstevní záložna	Členský vklad
ASUD	1
MPÚ	1 000
Peněžní dům	100
MSD	100

Zdroj: upraveno podle [10], [12], [13], [11]

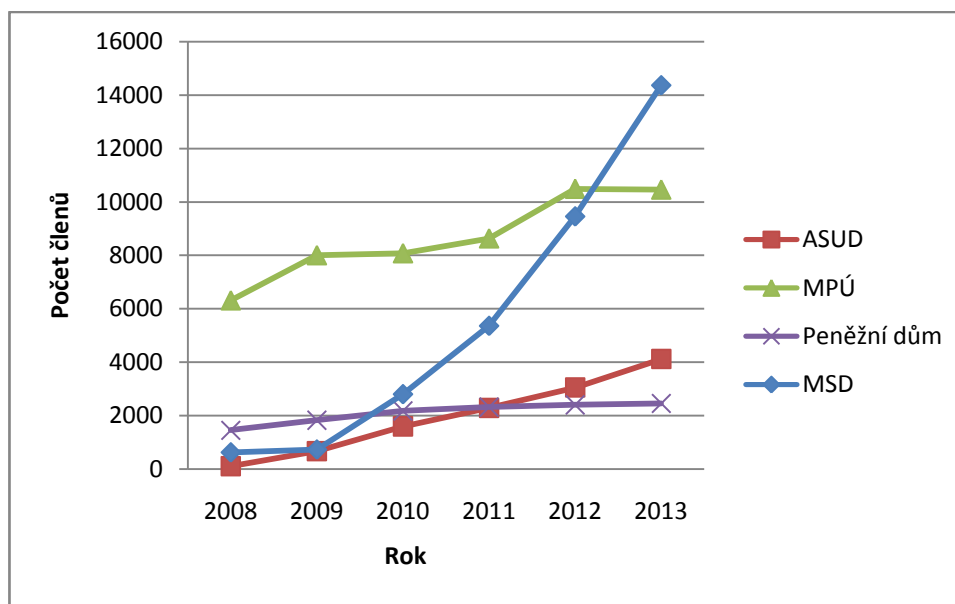
⁷ Pro MSD k 24.3.2014

Symbolický a nejnižší vklad má ASUD, následuje Peněžní dům se vkladem 100 Kč. Členský vklad u MPÚ se na rozdíl od ostatních záložen skládá z dvou částí. První část ve výši 100 Kč je vstupní vklad, zbylých 900 Kč tvoří doplatek členského vkladu, který musí být splacen do jednoho roku od vzniku členství. MSD měl nevyšší požadavek na členský vklad, který činil celkem 4 000 Kč až do roku 2010. Při vzniku členství stačilo zaplatit 100 Kč, a 3 900 Kč muselo být doplaceno do 3 let od vzniku členství. V roce 2010 byl členský poplatek v MSD snížen na 100 Kč.

3.3.2 Vývoj počtu členů družstevních záložen

Počet členů budeme analyzovat od r. 2008, kdy vznikl MPÚ do r. 2013. Všechny údaje budou vždy k 31.12.. Určité omezení bude pro MSD, které již nevykazovalo svou činnost 31.12.2013. Z tohoto důvodu bude posledním analyzovaným obdobím pro MSD 30.9.2013.

Obrázek 6: Vývoj počtu členů družstevních záložen od roku 2008 - 2013⁸

Zdroj: upraveno podle [10], [12], [13], [41], [11], [40]

Počet členů MPÚ rostl až do roku 2012, kdy mělo družstvo rekordních 10 486 členů. V roce 2013 počet členů klesl na 10 457. Na tento jev působilo dočasné pozastavení přijímání nových členů. V lednu 2013 byla velmi silná poptávka po vkladových produktech a nábor depozit byl výrazně překročen od plánu. Příjem nových členů byl zahájen 1.10.2013.

Počet členů v ASUD je nyní ve středním pásmu dvou doposud fungujících družstev. Avšak v roce 2008 měl nejméně členů. Z grafu 6 je patrné, že růst členů je rovnoměrný ve

⁸ Pro MSD k 30.9.2013

všech letech a vývoj jde i nadále správným směrem. V roce 2013 byl nárůst od roku 2012 o 35 % nových členů.

Peněžní dům je v počtu členů nejslabším družstvem. Nárůst od roku 2008 je velmi nízký, avšak nikdy nenabýval záporného vývoje.

Nejvyšší nárůst počtu členů má MSD. Zároveň 30.9.2013 disponovalo nejvíce členy 14 357. V roce 2011 přispělo k nárůstu snížení členského vkladu z původních 4 000 Kč na 100 Kč. V roce 2012 nabízelo MSD úrokovou sazbu z vkladů 4,8 % ročně, což byla nejvýhodnější úroková sazba na trhu.

3.4 Finanční analýza vybraných zástupců družstevních záložen

Finanční analýza bude provedena u čtyř vybraných zástupců v časové řadě od roku 2008 do roku 2013 s celkovým porovnáním ukazatelů celého sektoru družstevních záložen. Výjimka bude u MSD, u kterého končí časová řada 31.12.2012. Analyzovány budou tyto ukazatele: rentabilita, kapitálová přiměřenost, čistý zisk a klasifikace pohledávek po splatnosti.

3.4.1 Rentabilita

Rentabilita či také výnosnost je finančním ukazatelem, který nám říká, jaký je poměr mezi finančními prostředky získanými z naší činnosti a mezi investovanými finančními prostředky.

Analyzovat budeme rentabilitu vlastního kapitálu, která se vypočítá vztahem:

$$ROAE = \frac{\text{Čistý zisk}}{\text{Vlastní kapitál}} * 100 \quad (1)$$

Ukazatel měří efektivitu investovaného kapitálu k vytváření zisku, neboli kolik vydělá průměrná jednotka vlastního kapitálu.

Tabulka 24: ROAE vybraných zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 - 2013 (v %)

Družstvo/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ASÚD	0,27	-22,76	-44,51	10,64	-3,6	6,72
MPÚ	2,12	5,69	8,75	6,31	-1,46	-2,02
Peněžní dům	-0,24	0,75	5,6	5,02	8,3	8,1
MSD	0,02	-0,23	-0,69	22,27	26,97	
Celkem družstevní záložny	0,47	-1,34	2,1	11,37	12,25	13,09

Zdroj: upraveno podle [10], [11], [12], [13], [41]

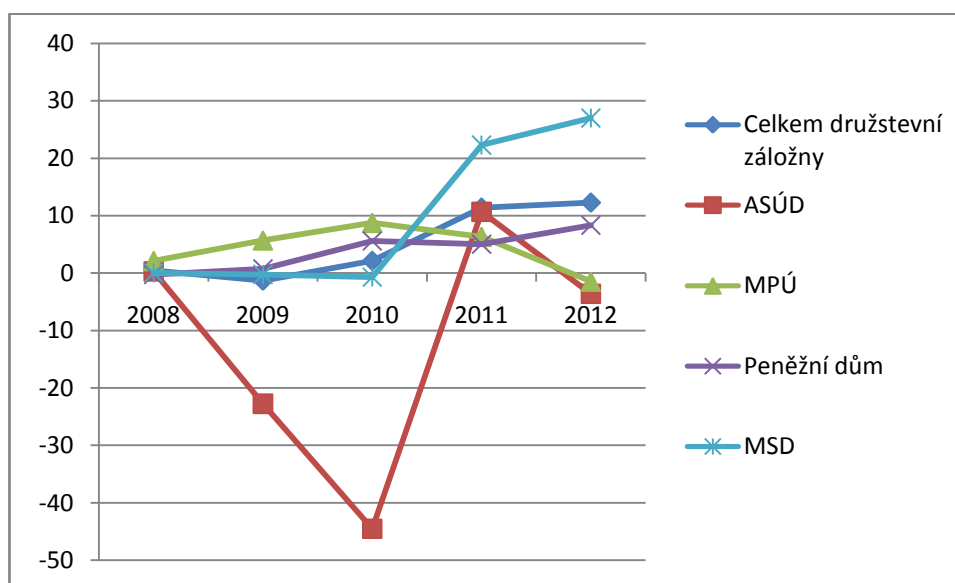
Největší rozpětí návratnosti vlastního kapitálu má ASUD od -44,51 až 6,72 %. Výkyv v roce 2009 a v roce 2010 je způsoben především velkým záporným hospodářským výsledkem. V roce 2011 byl stále hospodářský výsledek v záporných číslech, avšak byl oproti roku 2010 téměř o 7 000 000 Kč snížen, a zároveň byl téměř o více než 100 mil. Kč navýšen základní kapitál. V roce 2012 byl hospodářský výsledek ASUDU neustále v záporných číslech. Rok 2013 je hodnocen jako nejúspěšnější rok v podnikání ASUDU. Čistý zisk byl vykázán na 17 165 000 Kč. Rok 2013 způsobil největší návratnost aktiv ASUDU 6,72 %.

Vývoj ROAE v MPÚ je až do roku 2011 kladný. V roce 2012 a 2013 je vykazována ztráta, která má vliv na výsledek ukazatele.

Nejstabilnější vývoj ROAE je Peněžního domu, kterému ukazatel každý rok roste mírně do kladné hodnoty. Z původních -0,24 % je na nynějších 8,10 %.

ROAE je v MSD v prvních třech analyzovaných letech ovlivněno vykazovanou ztrátou, resp. nízkým ziskem. V roce 2011 a 2012 byly zisky MSD na rekordní úrovni, a tento jev se promítl i do vybraného ukazatele. Vývoj v posledních letech byl velmi příznivý.

Obrázek 7: Grafické znázornění ROAE zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 - 2013 (v %)

Zdroj: upraveno podle [10], [11], [12], [13], [41]

Z grafu 7 je viděna nejvýraznější odchylka od celkového ROAE družstevních záložen v roce 2010 u ROAE u ASUD. ROAE ASUD v roce 2010 činilo - 44,51 a celkové ROAE družstevních záložen činilo 2,1 %. Za povšimnutí stojí také rok 2011 a 2012 u MSD. Zisky v roce 2011 a 2012 byly u MSD v rekordní výši, a převyšovaly všechny analyzované družstevní záložny i celý sektor družstevních záložen.

3.4.2 Kapitálová přiměřenost

Kapitálovou přiměřeností se rozumí měření finančních rizik daného subjektu a stanovení odpovídající minimální úrovně kapitálu. „*Ukazatel kapitálové přiměřenosti se vypočte jako podíl, v jehož čitateli je kapitál a ve jmenovateli kapitálové požadavky, jeho hodnota se rovná minimálně 8 %.*“ [9]

Z tabulky 25 je viděno, že všechny družstevní záložny splňují požadavek 8 %. S růstem objemu operací a kapitálu rostou kapitálové požadavky, a tím se snižuje vypočítaný ukazatel.

Tabulka 25: Ukazatel kapitálové přiměřenosti u vybraných zástupců družstevní záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 -2013 (v %)

Družstvo/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ASUD	472,13	46,58	13,16	15,96	11,07	9,79
MPÚ	8,46	9,25	8,98	10,35	9,51	11,49
Peněžní dům	25,84	30,43	25,39	20,38	20,66	18,37
MSD	21,85	15,21	9,86	10,48	10,87	-
Celkem družstevní záložny	17,39	14,45	12,21	12,07	13,27	14,34

Zdroj: upraveno podle [10], [11], [12], [13], [41], [55]

V ASUD v roce 2008 byl kapitál 37 704 000 Kč a kapitálové požadavky byly ve výši 639 000 Kč. V roce 2009 byl koeficient snižen o 425,55 %. Kapitál byl v tomto roce 35 676 000 Kč a kapitálové požadavky byly ve výši 6 127 000 Kč. I v dalších letech rostly požadavky na kapitál.

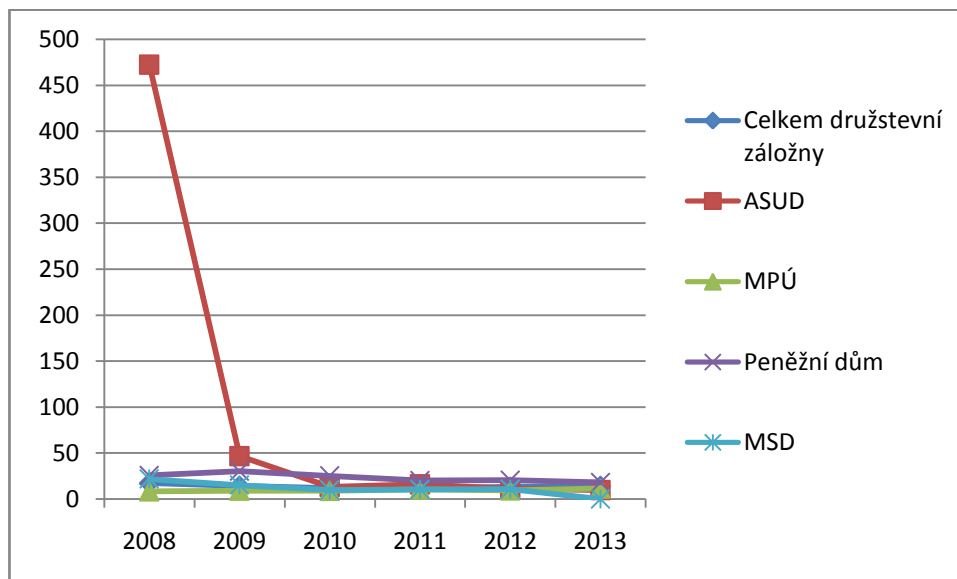
MPÚ má nejstabilnější ukazatel kapitálové přiměřenosti. V roce 2008 až 2013 se pohybuje od 8,46 % až do 11,49 %.

Obrázek 8 znázorňuje všechny analyzované družstevní záložny, včetně celého sektoru družstevních záložen. Bohužel z důvodu velkého rozpětí ASUD není graf moc graficky přehledný, a proto byl vytvořen obrázek 9 bez ukazatelů ASUD.

Peněžní dům měl v roce 2008 kapitál ve výši 39 911 000 Kč a kapitálové požadavky ve výši 12 355 000 Kč. V roce 2009 byl téměř dvojnásobný nárůst kapitálu na 75 499 000 Kč a kapitálové požadavky vzrostly na 19 849 000 Kč. Obdobný nárůst byl i v následujících letech.

Kapitálová přiměřenost během všech analyzovaných let v MSD byla na velmi přijatelné úrovni. V roce 2013 měla být dokonce výrazně zvýšená. Členská schůze MSD schválila na zasedání 22.4.2013 ponechání celého zisku ve výši 165 mil. Kč v družstvu, a zároveň navýšení kapitálu dalšími členskými vklady o 200 mil Kč. Kroky měly vést k výraznému zvýšení kapitálové přiměřenosti a ke zvýšení krytí rizik vlastním kapitálem.

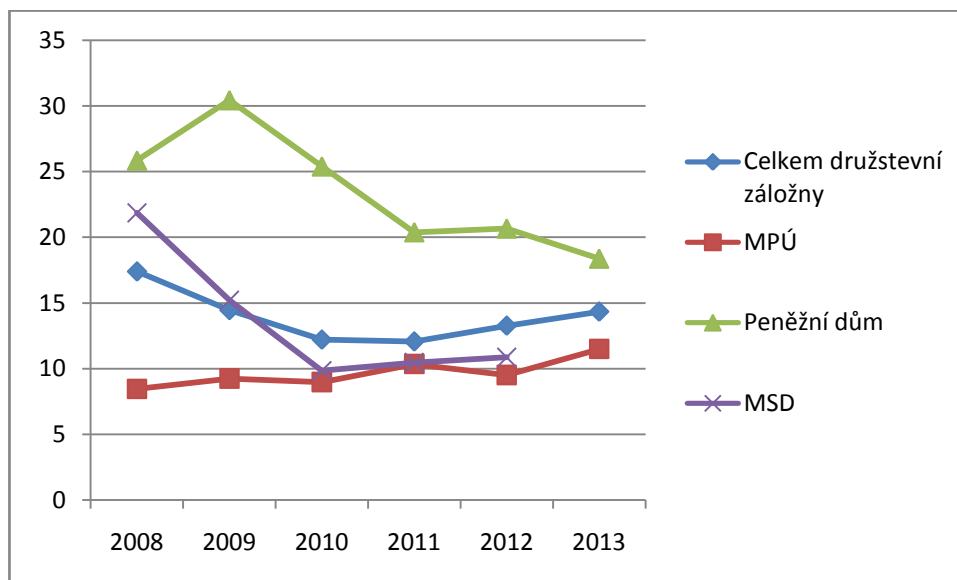
Obrázek 8: Grafické znázornění kapitálové přiměřenosti vybraných zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 - 2013 (v %)

Zdroj: upraveno podle [10], [11], [12], [13], [41], [55]

V kapitálové přiměřenosti se nejvíce odchyluje od celkového sektoru družstevních záložen Peněžní dům. Odchylna je výrazná ve všech analyzovaných letech jak nad celkovým sektorem, tak nad ostatními analyzovanými družstevními záložnami. Jev je způsoben výrazně vyšším kapitálem, nežli jsou kapitálové požadavky.

Obrázek 9: Grafické znázornění kapitálové přiměřenosti vybraných zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen, bez ASUD v letech 2008 - 2013 (v %)

Zdroj: upraveno podle [11], [12], [13], [41], [55]

3.4.3 Čistý zisk

Čistý zisk vyjadřuje výsledek hospodaření za účetní období, který je již zdaněn. Jednotlivé zisky pro analyzované družstevní záložny a celkový sektor družstevních záložn pro vybrané roky jsou znázorněny v tabulce 26.

Tabulka 26: Čistý zisk vybraných zástupců družstevních záložn a celkového sektoru družstevních záložn v letech 2008- 2013(v tis. Kč)

Družstvo/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ASÚD	102	- 8 245	-17 293	-10 087	- 5 950	14 165
MPÚ	6 238	18 451	35 756	31 113	- 3 709	-18 744
Peněžní dům	- 96	497	4 241	3 972	6 984	7 477
MSD	6	- 96	- 908	61 072	165 045	-
Celkem družstevní záložny	75 000	21 000	32 000	123 000	304 000	6 000

Zdroj: upraveno podle [10], [11], [12], [13], [41], [55]

V ASUDU byla v roce 2009 ztráta - 8 245 000 Kč a v roce 2010 ztráta – 17 293 000 Kč. Ztráta byla především způsobena vysokými náklady za nový pořizovaný software a za vysoké správní náklady. V roce 2011 došlo k výraznému snížení ztráty. Tento vzestup byl především způsoben navýšením členské základny téměř o 40 %. Úroková míra u úvěrových produktů byla v roce 2011 snížena na 7,5 % a nárůst počtu úvěrů se téměř zdvojnásobil. Zároveň byl navýšen základní kapitál o 100 mil. Kč. V roce 2012 se opět ztráta snížila. Rok 2013 je hodnocen jako nejúspěšnějším rokem v podnikání ASUD. Čistý zisk byl vykázán na 17 165 000 Kč. Počet úvěrů v roce 2013 vzrostl o 53 %. Depozitní produkty vzrostly o 45 %.

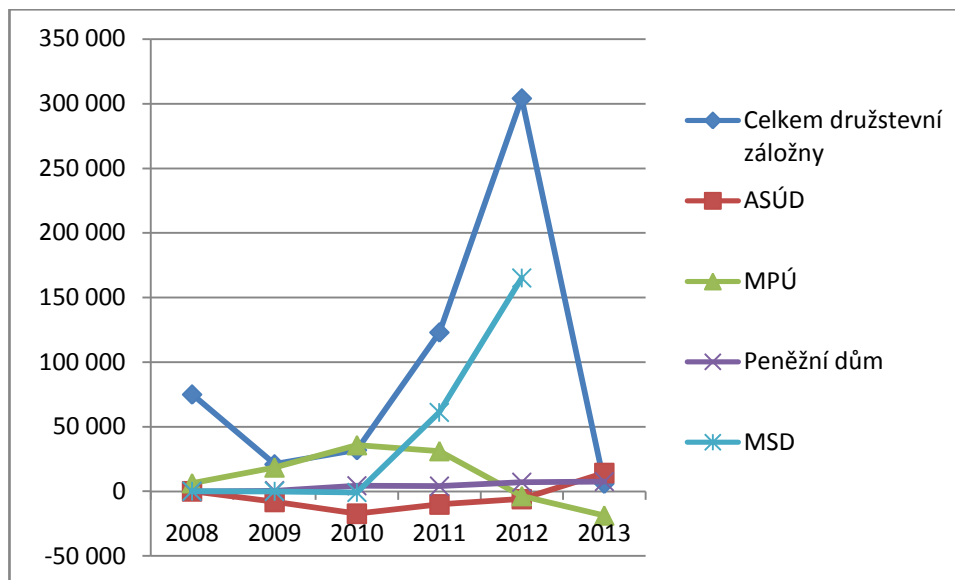
U MPÚ ztráta byla v roce 2012 způsobena především nárůstem vkladových produktů, a tím se zvýšily úroky z přijatých vkladů, avšak poskytnuté úvěry nerostly v takové výši jako vklady. V roce 2013 mělo na hospodářský výsledek vliv mimo jiné pozastavení přijímání nových členů, a tím i pozastavení uzavírání nových produktů.

Peněžní dům měl v roce 2008 ještě čistý zisk záporný ve výši – 96 000 Kč. Peněžní dům hodnotí rok 2008 úspěšně, avšak velký objem úvěrů se načerpal až na konci roku, a tudíž výnosové úroky měly na hospodaření pouze okrajový vliv. V roce 2009 byl již zisk kladný, avšak nebyl přesně podle plánů družstva. Objem úvěrů i vkladů rostl dle predikce, avšak vlivem krize stoupl velký počet úvěrů se selháním, a tím se i zvýšily opravné položky. Následující roky čistý zisk pomalu rostl, až do současných 7 477 000 Kč.

Metropolitní spořitelní družstvo vykázalo za rok 2008 zisk po zdanění ve výši 6 mil. Kč. Následující dva roky se MSD dostalo do ztrátového období. V roce 2011 se MSD stalo nejdynamičtější záložnou. Obdobný úspěch byl i v roce 2012, kdy byly rozšiřovány

pobočkové sítě, ale zároveň byly provozní náklady záložny drženy na minimální náklady. MSD v roce 2012 a 2013 nabízelo nejvýhodnější zhodnocení vkladů ve výši až 4,8 %. Zisk k 30.4.2013 dosahoval 95 mil. Kč.

Obrázek 10: Grafické znázornění čistého zisku vybraných zástupců družstevních záložen a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 – 2013 (v tis. Kč)

Zdroj: upraveno podle [10], [11], [12], [13], [41], [55]

Z obrázku 10 je patrné, že vývoj zisku sektoru družstevních záložen kopíruje MSD. MSD patřila mezi velké a významné družstevní záložny a měla výrazný vliv svými výsledky hospodaření na celkový sektor družstevních záložen.

3.4.4 Klasifikace pohledávek z poskytnutých úvěrů

Velmi důležitým sledovaným faktorem družstevních záložen je hodnocení pohledávek z úvěrů. Pohledávky z úvěrů se člení do pěti kategorií:

- **standardní** - nejsou po splatnosti více než 30 dnů,
- **sledované** – jsou po splatnosti 31 – 90 dnů,
- **nestandardní** – jsou po splatnosti 91 – 120 dnů,
- **pochybné** – jsou po splatnosti 121 – 360 dnů,
- **ztrátové** – jsou po splatnosti více než 361 dnů [23].

Na zařazení do kategorií mají vliv i jiné faktory, např. splnění smluvních podmínek (doložení zaplacení pojistky, doklady k účelu úvěru, čistý list vlastnictví, atd.). Pohledávky v kategoriích standardní a sledované lze považovat za pohledávky bez selhání = neohrožené.

Nestandardní, pochybné a ztrátové pohledávky jsou považovány za pohledávky se selháním = ohrožené.

Čím má družstvo více nestandardních až ztrátových pohledávek, tím je větší úvěrové riziko, které je zřejmé i z rozvahy, na které je vidět nárůst opravných položek.

Tabulka 27: Klasifikace pohledávek z poskytnutých úvěrů ASUD v letech 2008 - 2013 (v %)

ASUD	2008	2009	2010	2011	2012	2013
standardní	0,00	100,00	85,53	5,49	23,35	24,12
sledované	0,00	0,00	13,69	72,80	59,15	48,98
nestandardní	0,00	0,00	00,67	14,80	7,03	10,23
pochybné	0,00	0,00	00,00	2,05	5,15	9,25
ztrátové	0,00	0,00	00,11	4,86	5,32	7,42

Zdroj: upraveno podle [10]

Z tabulky 27 je patrné, že v roce 2008 ASUD neposkytl žádný úvěr. Na konci roku 2009 začal ASUD poskytovat úvěry, ale vzhledem k načerpání pouhých 4 úvěrů v celkové sumě 14 672 000 Kč se žádný nedostal do horší klasifikace nežli standardní. Kvalita portfolia v roce 2010 byla na vysoké úrovni, pouze 0,78 % úvěrů v ohrožených kategoriích. V roce 2011 se kvalita portfolia výrazně změnila. Pouze 5,49 % úvěrů bylo v kategorii standardní. Nejvíce úvěrů se dostalo do kategorie sledované, zde byl nárůst oproti roku 2010 o 59,11 %. Vysoký nárůst byl i v kategorii nestandardních. V roce 2012 byl zaveden průběžný systém kontroly a monitoringu úvěrů tzv. credit review, které ověřovalo plnění smluvních podmínek nefinanční povahy a další faktory, které by mohly mít vliv na splacení úvěru. Díky tomuto kroku došlo opět ke změně klasifikace. Nižší objemy jsou neustále vykazovány v podkategorii standardní. Nejvíce je zastoupena kategorie sledované, a nárůst opět zaznamenala kategorie pochybné a ztrátové. V roce 2013 je používána stejná strategie vyhodnocování kategorií jako v roce 2012. A proto nedošlo až k tak zásadní změně rozložení portfolia.

Tabulka 28: Vývoj pohledávek se selháním v ASUD a celkovém sektoru družstevních záložen v letech 2008 -2013 (v %)

Pohledávky se selháním	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ASUD	0,00	0,00	0,78	21,71	17,50	26,90
Celkem družstevní záložny	1,87	5,50	10,30	13,19	7,78	9,52

Zdroj: upraveno podle [10], [55]

Pohledávky se selháním ASUD jsou pod celkovým průměrem až do roku 2011, od kterého dochází k výraznému zhoršení složení úvěrového portfolia.

Tabulka 29: Klasifikace pohledávek z poskytnutých úvěrů MPÚ v letech 2008 – 2013(v %)

MPÚ	2008	2009	2010	2011	2012	2013
standardní	97,39	92,33	85,82	86,35	72,08	60,79
sledované	0,38	1,90	5,16	2,70	12,89	6,50
nestandardní	1,91	1,83	5,37	3,16	1,63	15,07
pochybné	0,04	0,97	1,74	1,47	2,66	2,82
ztrátové	0,27	2,96	1,92	6,33	10,73	14,81

Zdroj: upraveno podle [12]

V roce 2008 bylo pouze 2,22 % pohledávek v ohrožení. V roce 2009 byl pouze malý nárůst ohrožených pohledávek. V roce 2010 byl již snížen počet neohrožených pohledávek na celkových 90,98 %. V následujícím roce se stav výrazně nezměnil. Zásadní změna nastala až v roce 2012. Pohledávky za klienty kategorizované jako ztrátové vzrostly především podáním návrhů na zahájení insolvenčního řízení vůči některým dlužníkům a dále MPU učinilo jiné právní kroky vůči několika dlužníkům, kteří byli v prodlení se splácením úvěrů, za účelem uspokojení pohledávek. V roce 2013 opět došlo k nárůstu ohrožených pohledávek. Příčinou nárůstu jsou nově nastavené procesy a postupy v oblasti řízení úvěrového rizika a aplikování obezřetnějšího přístupu ke klasifikaci pohledávek.

Tabulka 30: Vývoj pohledávek se selháním v MPÚ a celkovém sektoru družstevních záložen v letech 2008 – 2013 (v %)

Pohledávky se selháním	2008	2009	2010	2011	2012	2013
MPÚ	2,22	5,76	9,03	10,96	15,02	32,70
Celkem družstevní záložny	1,87	5,50	10,30	13,19	7,78	9,52

Zdroj: upraveno podle [12], [55]

Pohledávky se selháním MPÚ jsou téměř ve všech analyzovaných letech nad průměrem celkového sektoru a i současný vývoj vede ke zhoršování situace.

Tabulka 31: Klasifikace pohledávek z poskytnutých úvěrů Peněžního domu v letech 2008 - 2013 (v %)

Peněžní dům	2008	2009	2010	2011	2012	2013
standardní	96,18	97,38	94,28	74,37	47,68	48,67
sledované	1,79	0,92	4,15	8,50	32,37	46,83
nestandardní	1,49	0,29	0,50	12,96	14,90	3,49
pochybné	0,29	0,15	0,10	0,40	0,29	0,61
ztrátové	0,25	1,25	0,96	3,77	4,76	0,40

Zdroj: upraveno podle [13]

Peněžní dům má po všechny analyzované roky velmi uspokojivé portfolio. V roce 2008 byl poměr ohrožených pohledávek k pohledávkám neohroženým 2,03 %. Rok 2009 na tom byl ještě lépe, ohrožených pohledávek bylo 1,69 %. I rok 2010 se nesl v podobném duchu tj. 1,56 % ohrožených pohledávek. V roce 2011 nastal nárůst především nestandardních

pohledávek. Za změnou stojí vyšší obezřetnost. Úvěry do kategorií se přestaly zařazovat pouze podle dnů po splatnosti, ale důraz se kladl na aktuální finanční a ekonomickou situaci dlužníků, která svědčí o pravděpodobném splacení úvěru. V roce 2012 byl výrazný nárůst sledovaných pohledávek. Nárůst byl způsoben zařazováním nových klientů s neznámou historií jako sledované pohledávky. V roce 2013 byl opět nárůst sledovaných pohledávek. Situace je opět způsobena velkou obezřetností Peněžního domu. Hlavní důvod nárůstu je v nárůstu poskytování úvěrů nové klientele s neznámou podnikatelskou historií, která se řadí do sledované klasifikace.

Tabulka 32: Vývoj pohledávek se selháním Peněžního domu a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 - 2013 (v %)

Pohledávky se selháním	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Peněžní dům	2,03	1,69	1,56	17,13	19,95	4,50
Celkem družstevní záložny	1,87	5,50	10,30	13,19	7,78	9,52

Zdroj: upraveno podle [13], [55]

Peněžní dům má velmi kvalitní složení portfolia, až na roky 2011 a 2012, kde bylo více pohledávek se selháním, nežli činil průměr pro sektor družstevních záložen.

Tabulka 33: Klasifikace pohledávek z poskytnutých úvěrů v MSD v letech 2008 – 2012 (v %)

MSD	2008	2009	2010	2011	2012
standardní	94,35	95,32	98,02	96,18	97,73
sledované	0,81	1,28	1,11	3,11	1,66
nestandardní	0,00	0,09	0,02	0,55	0,03
pochybné	4,84	0,00	0,00	0,00	0,37
ztrátové	0,00	3,30	0,85	0,16	0,22

Zdroj: upraveno podle [11]

MSD má během všech analyzovaných pěti let nejlepší struktura portfolia z vybraných zástupců záložen. V roce 2008 evidovalo MSD pouze jednu pohledávku po splatnosti v ohrožení, která byla klasifikována jako pochybná. V roce 2009 byl stav ohrožených pohledávek opět minimální jako v následujících 3 letech. Velmi dobrá struktura portfolia je společností prezentována jako velmi osobní a přímý přístup k nespláceným pohledávkám. Každý úvěr po splatnosti měl přidělen zodpovědnou osobu, která situaci řešila s dlužníkem a většinou došlo k nápravě a odstranění dluhu. I přes tento velmi příznivý vývoj se stav v roce 2013 velmi zhoršil. Počet nesplácených úvěrů před odejmutím licence se vyšplhal téměř k 90 %.

Tabulka 34: Vývoj pohledávek se selháním Metropolitního spořitelního družstva a celkového sektoru družstevních záložen v letech 2008 - 2012 (v %)

Pohledávky se selháním	2008	2009	2010	2011	2012
MSD	4,84	3,39	0,87	0,71	0,62
Celkem družstevní záložny	1,87	5,50	10,30	13,19	7,78

Zdroj: upraveno podle [11], [55]

Vývoj pohledávek se selháním v MSD byl až do roku 2012 téměř každý rok výrazně pod průměrem celkového sektoru družstevních záložen.

4 KOMPARACE DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V ČR S OSTATNÍMI FINANČNÍMI INSTITUCEMI DLE VYBRANÝCH UKAZATELŮ

Kapitola je zaměřena na komparaci celkového sektoru družstevních záložen a bank. Družstevní záložny mají nízké náklady na provoz, nízkou režii ve srovnání s bankami, řeší nestandardní situace klientů, přistupují velmi osobně ke klientům. Pro družstevní záložny je zde možnost proměnit se v malou banku, což je silná motivace. Banky se na nic jiného již přeměnit nemůžou. Na trhu družstevních záložen působí relativně málo aktivních hráčů, což se nedá říci o bankovním sektoru.

Zároveň vzhledem k bankám se družstevní záložny potýkají s problémy špatné pověsti a špatným softwarovým vybavením implementovaným na družstevní záložny, a tím i s vysokými náklady na vývoj softwaru. Co je pro jeden sektor výhodou, je pro druhý sektor nevýhodou a naopak.

Společné rysy pro oba dva sektory jsou:

- přebytek peněz v ekonomice,
- velmi podobný legislativní rámec,
- zánik firmy v případě nepřijetí nových produktů
- neopatrný rozjezd,
- případná finanční krize v ekonomice, recese ekonomiky – dopad na úvěrovou kvalitu,
- velká koncentrace finančních institucí – neexistuje segment bez přítomnosti bank,
- vstup nové konkurence na trh.

Nejprve bude vymezena struktura počtu bank a družstevních záložen na finančním trhu od roku 2008 – 2013. Družstevní záložny a banky budou porovnány pomocí ukazatelů rentability, kapitálové přiměřenosti, čistého zisku a klasifikace pohledávek. Analyzovaná časová řada bude od roku 2008 – 2012 (u některých i rok 2013)⁹, data jsou vždy k 31.12..

⁹ Doposud nebyla vydána Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2013, a zveřejněné informace ze základních ukazatelů finančního zdraví nejsou kompatibilní s použitými hodnoty ze Zpráv o výkonu dohledu nad finančním trhem 2008,2009,2010,2011,2012.

4.1 Porovnání rentability vlastního kapitálu

Ukazatel rentability vlastního kapitálu má výrazně lepší bankovní sektor. V roce 2013 se hodnoty ukazatelů v obou sektorech velmi přiblížily. Banky mají hodnotu ukazatele během všech analyzovaných let na velmi dobré úrovni, což se nedá říci o sektoru družstevních záložen. Z tabulky 38 je patrné, že sektor družstevních záložen zlepšuje ukazatel ROAE rok od roku, a snaží se co nejvíce vyrovnat bankovnímu sektoru.

Tabulka 35: Vývoj rentability vlastního kapitálu v letech 2008 – 2013 (v %)

Družstvo/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
banky	21,60	25,90	21,80	19,40	21,38	18,39
družstevní záložny	0,47	- 1,34	2,10	11,37	12,25	13,09

Upraveno podle: [53], [54], [55]

4.2 Porovnání kapitálové přiměřenosti

Kapitálová přiměřenost družstevních záložen je v posledních čtyřech letech nižší u družstevních záložen. Vývoj v analyzovaných dvou sektorech je opačný. Banky svou kapitálou přiměřenost od roku 2009 zvyšují a družstevní záložny snižují.

Snížení kapitálové přiměřenosti svědčí o problémech velkých družstevních záložen, které mají kapitálou přiměřenost od 9 do 12 %. Malé družstevní záložny disponují vysokou kapitálovou přiměřeností (např. Podnikatelská družstevní záložna 94,9 %). Kapitálová přiměřenost je pozitivně zvýhodněna u subjektů, jejichž výše klasifikovaných úvěrů je co nejmenší.

Tabulka 36: Vývoj kapitálové přiměřenosti v letech 2008 – 2013 (v %)

Kapitálová přiměřenost	2008	2009	2010	2011	2012
banky	12,30	14,10	15,52	15,27	16,42
družstevní záložny	17,39	14,45	12,21	12,07	13,27

Upraveno podle: [53], [54], [55]

Minimální požadovanou hodnotu kapitálové přiměřenosti ve výši 8 % během sledovaných let splňoval sektor bank i sektor družstevních záložen. Požadavky na kapitál se neustále zvyšují z důvodu pokrytí všech podstupovaných rizik. Požadavky jsou stanovovány tak, aby byla kryta všechna bankami podstupovaná rizika.

4.3 Porovnání zisku

Zisk je hlavní cílem a ukazatelem všech společností. Jaký bude čistý zisk celého bankovního sektoru, nejvíce ovlivňují velké banky, které tvoří 70 až 80 % čistého zisku

celého bankovního sektoru. V každém analyzovaném roce ovšem několik bank vykazovalo ztrátu. Především se jednalo o skupiny poboček zahraničních bank nebo malých bank.

Tabulka 37: Vývoj čistého zisku v letech 2008 – 2013 (v mil. Kč)

Vývoj čistého zisku	2008	2009	2010	2011	2012	2013
banky celkem	45 705	59 740	55 549	53 337	64 307	61 124
družstevní záložny	75	21	32	123	304	6

Zdroj: upraveno podle [53], [54], [55]

Z tabulky 37 je patrné, že čistý zisk družstevních záložen byl rostoucí až na první a poslední analyzovaný rok 2013. Rok 2008 byl pro družstevní záložny dalším z úspěšných, sektor vytvořil zisk ve výši 75 mil. Kč. Hlavní zisk byl generován z úrokových výnosů z poskytnutých úvěrů. Na konci roku 2008 bylo z celkového počtu 17 družstevních záložen celkem 14 ziskových, tři vykázaly ztrátu. V roce 2009 bylo vykázáno snížení téměř o 54 mil. Kč. Snížení bylo způsobeno zhoršovanou kvalitou úvěrového portfolia, a tím tvořených odpisů ze znehodnocených aktiv. Druhý fakt snížení spočívá ve velkém poklesu efektivnosti alokace zdrojů do aktiv. V roce 2010, 2011 a 2012 docházelo k růstu čistého zisku, za kterým stojí především zvyšovaný finanční zisk z úrokového zisku a poplatků a provizí. Důvodem propadu v hospodaření 2013 je podle dřívějšího vyjádření Asociace družstevních záložen dopad rozhodnutí České národní banky vydaných vůči Metropolitnímu spořitelnímu družstvu (MSD) a záložně WPB Capital. MSP bylo jednou z největších záložen v ČR.

Čistý zisk bankovního sektoru se od roku 2008 zvýšil o 14 000 mil. Kč. Největší podíl na čistém zisku měla skupina velkých bank, která vytvořila zisk ve výši 46 000 mil. Kč. V roce 2010 nastalo snížení čistého zisku o 4 200 mil. Kč, tj. o 7 %. Na klesající hodnotu měl vliv předcházející zisk v roce 2009, který byl výrazně ovlivněn mimořádnými výnosy prodeje majetkové části jedné z velkých bank. V roce 2011 opět došlo ke snížení čistého zisku, a to o 3,9 % tj. o 2 200 mil. Kč. V roce 2012 již došlo k růstu čistého zisku o 20,6 %, tj. 11 000 mil. Kč. Rok 2013 přinesl opět snížení čistého zisku. Ke snížení přispěl nižší zisk z úroků i poplatků a provizí.

Pro banky a družstevní záložny je nejdůležitější zisk z finančních činností. Zisk z finančních činností je tvořen především dvěma hlavními částmi: úrokový zisk a zisk z poplatků a provizí. Naopak nejvýznamnější položkou, která by měla být kryta ze zisku, jsou správní náklady. Právě vymezené položky budou předmětem následující analýzy.

Tabulka 38: Vývoj finančního zisku v letech 2008 - 2013 (v mil. Kč)

Vývoj finančního zisku	2008	2009	2010	2011	2012
banky zisk z finančních činností, z toho:	138 356	168 378	157 411	162 113	166 563
úrokový zisk	71 547	103 299	105 423	109 932	107 954
zisk z poplatků a provizí	32 918	36 441	38 368	39 039	37 342
družstevní záložny zisk z finančních činností, z toho:	438	452	518	1 027	1 169
úrokový zisk	390	393	408	910	1 096
zisk z poplatků a provizí	51	62	55	99	74

Zdroj: upraveno podle: [53], [54], [55]

Rozdělení finančního zisku na úrokový zisk a zisk z poplatků a provizí je znázorněno v tabulce 38. Na první pohled je patrné, že poměr zisku z poplatků a provizí je v bankovním sektoru výrazně vyšší nežli u družstevních záložen. Zisk z poplatků a provizí během sledovaných let nepřináší zásadní změny. Úrokový zisk u bank se mění pomalým tempem nahoru, až na rok 2010, kdy došlo k snížení téměř o 10 mil. Kč. Výrazný vzestup růstu je zaznamenám ve všech obdobích u družstevních záložen. Finanční zisk byl od roku 2008 do roku 2012 u bank navýšen o 20,38 %. Navýšení u družstevních záložen od roku 2008 do roku 2012 bylo o 166,89 %.

Tabulka 39 vypovídá o změnách meziročního růstu finančního zisku. Za povšimnutí stojí již zmíněné snížení finančního zisku v bankách v letech 2009/2010 a naopak velmi velký nárůst zisku v letech 2010/2011. Nárůst byl téměř o necelých 100 %. Jak úrokový zisk, tak zisk z poplatků a provizí se téměř zdvojnásobil.

Tabulka 39: Meziroční změna finančního zisku v letech 2008 - 2013 (v %)

Meziroční % změna	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
banky zisk z finančních činností, z toho:	122	93	103	103
družstevní záložny zisk z finančních činností, z toho:	103	115	198	114

Zdroj: vlastní zpracování podle [53], [54], [55]

Za správní náklady lze považovat mzdy, nájmy, energie, ostatní materiál a služby přímo související se správou podniku. V tabulce 40 je vidět, že bankám i družstevním záložnám rostou velmi pomalu, či se dokonce snižují správní náklady. V roce 2011, kdy byl finanční zisk družstevních záložen zdvojnásoben, správní náklady vzrostly o 41 %. Ve všech sledovaných obdobích pokryl finanční zisk bez problémů správní náklady.

Tabulka 40: Vývoj správních nákladů v letech 2008 – 2013 (v mil. Kč)

Vývoj správních nákladů	2008	2009	2010	2011	2012
banky	61 676	60 402	62 354	66 096	66 695
družstevní záložny	353	374	392	554	604

Zdroj: upraveno podle [53], [54], [55]

4.4 Vývoj klasifikace pohledávek

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.4.4, pohledávky dělíme do pěti kategorií: standardní, sledované, nestandardní, pochybné a ztrátové. Pohledávky v kategoriích standardní a sledované lze považovat za pohledávky bez selhání = neohrožené. Nestandardní, pochybné a ztrátové pohledávky jsou považovány za pohledávky se selháním = ohrožené.

Tabulka 41: Vývoj pohledávek se selháním v letech 2008 - 2013 (v %)

Pohledávky se selháním	2008	2009	2010	2011	2012
banky	2,86	4,60	5,40	5,20	5,24
družstevní záložny	1,87	5,50	10,30	13,19	7,78

Upraveno podle: [53], [54], [55]

Z tabulky 41 je na první pohled zřejmé, že banky mají nižší poměr pohledávek se selháním vzhledem k celkovému portfoliu. Jev je způsoben klienty obou sektorů. Banky poskytují úvěry klientům, kteří nejsou rizikovými alespoň v době poskytnutí úvěru. Na družstevní záložny se obrací klienti, kteří neuspějí v bankách např. pro svou špatnou finanční historii, záznamy v bankovních a nebankovních registrech, nemožnosti doložení příjmů, velkého počtu plánovaných konsolidovaných úvěrů, atd.. Družstevní záložny umí najít řešení, a najít vhodný produkt pro zmíněné klienty, avšak vše je na úkor úrokové sazby, a zajištění. Družstevní záložny vyžadují velmi kvalitní zajištění z důvodu velmi častého vymáhání splátek a následujícího zpoplatnění a prodeje (vydražení) nemovitosti.

Banky i družstevní záložny vytváří k pohledávkám se selháním opravné položky, které snižují kreditní riziko. Opravné položky zvyšují náklady a snižují zisk, a tím se snižuje i kapitálová přiměřenost.

4.5 Struktura bankovního sektoru

Jak se vyvíjel sektor bank a družstevních záložen co do počtu institucí během posledních 5 let? Již na první pohled je vidět z tabulky 42, že počet bank rostl a počet družstevních záložen naopak klesal. Vývoj trendu počtu institucí není totožný.

Tabulka 42: Vývoj počtu bank a družstevních záložen v letech 2008 - 2013

Vývoj počtu	2008	2009	2010	2011	2012	2013
banky	16	16	17	18	18	18
pobočky zahraničních bank	16	18	19	21	20	21
stavební spořitelny	5	5	5	5	5	5
banky celkem	37	39	41	44	43	44
družstevní záložny	17	17	14	14	13	12

Zdroj: upraveno podle: [55]

Sektor bank dělíme na tři podsektory: banky (působící na území ČR), pobočky zahraničních bank a stavební spořitelny. Bankovní sektor tvořilo na konci roku 2008 celkem 37 bank a poboček zahraničních bank. Počet poskytovatelů je stabilizovaný od roku 2006. V roce 2009 začaly v ČR působit pobočky: AXA Bank Europe, Saxo Bank AVS a Poštovní banka, a.s., pobočka ČR. Svou činnost naopak ukončila pobočka Straumur-Burdaras Investment Bank hf. V roce 2010 byl pouze na bankovním sektoru nárůst institucí. V banku se transformovala Fio družstevní záložna, a svou činnost zahájila pobočka zahraniční banky ZUNO BANK, AG, organizační složka. Rok 2011 byl opět pouze nárůstovým rokem. Svou činnost zahájila Air Bank, a.s, a pobočky zahraničních bank: Bank Gutmann Aktiengesellschaft a Volksbank Löbau-Zittau eG. V roce 2012 nebyla odebrána ani přidělena žádná licence. Změny byly ale v sektoru poboček zahraničních bank. Nově byla zřízena pobočka The Royal Bank of Scotland plc, organizační složka. Činnost ukončily pobočky: The Royal Bank of Scotland N.V. a Crédit Agricole Corporate and Investment Bank S.A. Prauge, organizační složka. V roce 2013 došlo opět pouze ke změnám v sektoru poboček zahraničních bank. Svou činnost ukončila AXA Bank Europe, organizační složka a Fortis Bank SA/NV pobočka ČR. Činnost zahájily pobočky: BNP Paribas Fortis SA/NV, pobočka ČR, Aktiengesellschaft, pobočka Praha a Western Union International Bank, GmbH, organizační složka.

Sektor družstevních záložen na konci roku 2008 tvořilo 17 záložen. Následující rok nebyla odebrána nebo přidělena nová licence, a počet zůstal nezměněn. V roce 2010 působilo na trhu o tři záložny méně. Licence byla odebrána Úvěrnímu družstvu PDW a Vojenské družstevní záložně. Zároveň ze sektoru odešla Fio družstevní záložna, která se transponovala na banku. Rok 2011 nepřinesl žádné změny. V roce 2012 opustila družstevní trh záložna Unibon, která vstoupila v březnu do likvidace. Jak již bylo popsáno v kapitole 3.1.4, v roce 2013 byla odebrána licence MSD.

4.6 Porovnání počtu vkladů a úvěru

Abyste mohla banka poskytovat úvěry a vykazovat z nich úrokový zisk, musí nejdříve finanční prostředky získat prostřednictvím vkladů klientů. Nyní si vymežeme jak se vklady a úvěry vyvíjely v sektoru bank a družstevních záložeh.

Z tabulky 43 je vidět nárůst počtu vkladů v obou sektorech ve všech analyzovaných letech. Pro lepší porovnání je vypočítaný meziroční vývoj počtu vkladů v tabulce 44.

Tabulka 43: Vývoj počtu vkladů v letech 2008 – 2012 (v mld. Kč)

Vývoj počtu vkladů klientů	2008	2009	2010	2011	2012
banky	2 567,60	2 728,00	2 819,50	2 949,82	3 165,94
družstevní záložny	10,28	15,84	17,60	25,06	33,82

Zdroj: upraveno podle [53], [54], [55]

Vyšší nárůst počtu vkladů mají ve všech analyzovaných letech družstevní záložny. Lidé již zapomněli na špatnou pověst družstevních záložeh z 90. let a chtějí výhodně zhodnotit své volné finanční prostředky, pro které jsou nabízeny výrazně lepší úrokové sazby u družstevních záložeh. V bankovním sektoru se nárůst vkladů výrazně zpomalil.

Tabulka 44: Meziroční vývoj počtu vkladů v letech 2008 – 2012 (v %)

Vývoj počtu vkladů klientů	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
banky	106,25	103,35	104,62	107,33
družstevní záložny	154,09	111,11	142,39	134,96

Zdroj: vlastní zpracování podle [53], [54], [55]

Objem úvěrů v analyzovaných letech také v obou sektorech rostl. V roce 2008 v sektoru bank pokračoval růst objemu úvěrů klientům. „Z veškerých úvěrů poskytnutých obyvatelstvu tvořily na konci roku 2008 téměř 76 % úvěry na bydlení, které narostly o 20,1 % a přesáhly 614 mld. Kč.“ [55] V roce 2009 se celkové úvěry zvýšily o 26,4 mld. Kč (1,3 %) na 2 102,1 mld. Kč. Nárůst úvěrů pokračuje až do současnosti, kdy je výrazný nárůst hypotečních úvěrů, které nyní nabízejí rekordně nízké úrokové sazby.

U družstevních záložeh vzrostl počet úvěrů v roce 2008 o téměř 30 % z 5,2 mld. Kč na 6,7 mld. Kč. V roce 2009 vklady členů rostly podstatně rychleji než úvěry, které členové záložeh čerpali.

Tabulka 45: Vývoj počtu úvěrů v letech 2008 - 2012 (v mld. Kč)

Vývoj počtu úvěrů	2008	2009	2010	2011	2012
banky	2 076,00	2 102,10	2 175,00	2 304,00	2 360,00
družstevní záložny	6,70	8,78	12,56	19,33	28,17

Zdroj: upraveno podle [53], [54], [55]

Pro lepší znázornění nárůstů počtu úvěrů jsem opět vypočítala meziroční vývoj počtu úvěrů.

Tabulka 46: Meziroční vývoj počtu úvěrů v letech 2008 - 2012(v %)

Vývoj počtu vkladů klientů	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
banky	101,26	103,47	105,93	102,43
družstevní záložny	131,04	143,05	153,9	145,73

Zdroj: vlastní zpracování podle [53], [54], [55]

Nárůst úvěrů je také vyšší u družstevních záložen. Jev je způsoben individuálním přístupem družstevních záložen, které půjčí i méně bonitnímu a rizikovějšímu klientovi, kterých v současné době přibývá.

4.7 Shrnutí

Celý sektor družstevních záložen představuje objemem zisku, počtem vkladů a úvěru, a výši vlastního kapitálu malou banku v bankovním sektoru. Družstevní sektor je výrazně menší i do počtu poskytovatelů, nežli bankovní sektor.

Ukazatel rentability vyšel jednoznačně lepší pro bankovní sektor. Družstevní záložny by se měly snažit rozdíl minimalizovat. O čemž svědčí i vývoj za poslední tři roky, kdy se ROAE družstevních záložen velmi přibližuje bankovnímu sektoru.

Ukazatel kapitálové přiměřenosti je také lepší v bankovním sektoru. Bankovní sektor svou kapitálovou přiměřenost zvyšuje, a družstevní záložny snižují. Zajímavé je zjištění, že bankovní sektor v období 2008 – 2013 zvýšil svou kapitálovou přiměřenost o 4,12 % a družstevní záložny snížily kapitálovou přiměřenost o 4,12 %. Snižování kapitálové přiměřenosti může identifikovat problémy u velkých družstevních záložen, avšak u menších družstevních záložen jako je třeba Peněžní dům je kapitálová přiměřenost až moc vysoká. Naopak v ASUD, který lze považovat za velkou družstevní záložnu, kapitálová přiměřenost rok od roku klesá. Rostoucí výše kapitálových požadavků, která je přímo úměrná růstu objemu úvěrů, snižuje kapitálovou přiměřenost. V případě, že nebude navyšován u družstevních záložen základní kapitál, mohou se ocitnout v problémech velmi brzo.

Bankovní sektor až do roku 2012 vykazoval rostoucí čistý zisk. Od roku 2008 – 2012 došlo ke zvýšení čistého zisku o 33,73 %, což je 15 419 mil. Kč. V roce 2013 došlo k mírnému snížení zisku způsobeného především nižšími zisky z poplatků a provizí, které byly nastaveny na nižší výši.

Družstevní záložny mají vývoj čistého zisku během roku 2008 – 2013 velmi kolísavý. Velmi vysoký čistý zisk byl v roce 2011 a 2012, na kterém mělo významný podíl MSD, kde velmi vzrost počet vkladů prostřednictvím nabízených vysokých úroků. Meziroční změna čistého zisku v letech 2012/2013 byla o -97,3 % z 304 mil Kč, na 6 mil. Kč. Výkyv byl způsoben především odejmutím licence a ukončení činnosti MSD, které mělo výrazný vliv na celkový sektor družstevních záložen. Další velký vliv způsobil MPÚ, který vykázal ztrátu ve výši – 18 744 mil. Kč z důvodu pozastavení uzavírání nových produktů.

Ukazatel klasifikace pohledávek se selháním je opět lepší pro bankovní sektor. Družstevním sektor má v roce 2013 o 2,54 % pohledávek se selháním více nežli bankovní sektor vzhledem ke svému úvěrovému portfoliu. Otázkou zůstává, zda-li instituce obezřetně a správně vyhodnocují své pohledávky. Na klasifikaci úvěrů nemá vliv jenom počet dnů po splatnosti, ale i hodnota zajištění, doložená bonita, plnění smluvních podmínek, atd..

Počet institucí působících na finančním trhu je v opačném trendu vývoje. Počet bank vzrostl na současných 44, a počet družstevních záložen kles na současných 12.

Vývoj počtu vkladů i úvěrů byl v obou sektorech velmi dynamický. Počet vkladů vzrostl v bankovním sektoru od roku 2008 do roku 2013 o 23,33 %. V družstevních záložnách byl nárůst o 328 %. Počet úvěrů vzrostl v bankovním sektoru od roku 2008 do roku 2013 o 13,68 % a v družstevních záložnách o 420 %. Oblíbenost produktů družstevních záložen rostla dynamičtěji. Lidé všeobecně známo nyní méně spoří, a v případě vyhledávání vkladových produktů si již mnoho lidí dovede spočítat míru zhodnocení. Družstevní záložny nabízejí lepší úrokové míry vkladových produktů, nežli banky, a tím je způsoben vysoký nárůst objemu vkladových produktů. Nárůst úvěrů u družstevních záložen je způsoben především horší finanční situací a historií klientů, kterým banky již nemohou půjčit.

Produkty družstevních záložen se stávají oblíbenějšími, o čemž svědčí dynamický nárůst objemu úvěru a vkladů na rozdíl od bank, kde nárůst není tak výrazný. Družstevní záložny si musí dávat velký pozor na všechny regulující pravidla (obezřetnosti, rizikovosti, atd.). Družstevní záložny mají horší ukazatele rentability vlastního kapitálu, kapitálové přiměřenosti, čistého zisku i klasifikaci pohledávek se selháním.

ZÁVĚR

Budoucnost družstevních záložen v České republice je nyní závislá na schválení či neschválení novely Zákona 87/1995 Sb. o spořitelních a úvěrních družstvech. V novele by měly být velmi zpřísněny pravidla a regulace pro družstevní záložny. Banky a družstevní záložny mají stejný model podnikání, avšak každý sektor se řídí jinými pravidly. V novele zákona bude upravena např. výše bilanční sumy do pěti miliard, výše členského vkladu podle objemu uložených prostředků a výše příspěvku do Fondu pojištění vkladů. Banky i družstevní záložny odvádějí do Fondu pojištění vkladů 0,04 % z objemu pojištěných vkladů. Záložnám by se měl poplatek zvýšit na 0,08 %, což má snížit jejich rizikovost. Cílem novely je ponechat pouze ty družstevní záložny, které se opravdu věnují družstevnictví. Novela přinese velké změny ve struktuře družstevních záložen. Velké záložny jako ANO Spořitelni a úvěrní družstvo, ASUD a WPB mají již za cíl přeměnit se v banku. Pro družstevní záložny, které se rozhodnou pro proměnu v banku je v plánu stanoven nižší základní kapitál ve výši 130 mil. Kč, z příslibem navýšení do 5 let na požadovaných 500 mil. Kč. Přeměnu v banky budou muset zvážit i ostatní družstevní záložny nebo budou muset udržovat bilanční sumu pod 5 mld. Kč. Je možné, že některé malé družstevní záložny dobrovolně zaniknou nebo se prostřednictvím fúze sloučí s jinou družstevní záložnou. V nejhorším případě je možné, že dojde i k celému zániku sektoru družstevních záložen nebo úplně jinému neočekávanému vývoji.

Cílem diplomové práce byla analýza současného postavení družstevních záložen na finančním trhu vzhledem k bankám.

První část práce byla věnována úvodu do bankovního sektoru včetně družstevních záložen. Teoreticky byly vymezeny základní pojmy pro bankovní sektor. Všechny vymezené poznatky vedly k zjednodušenému vymezení bankovního sektoru v České republice.

Teoretickou část doplnil vývoj družstevních záložen v České republice. Počátky prvních družstevních záložen byly v 1/2 19. století, kdy vznikla ve Vlašimi v roce 1858 první Česká záložna. Ve válečném období v letech 1918 až 1945 družstevní záložny plnily především funkci zhodnocení vkladů. V poválečných letech 1945 – 1989 probíhala přestavba bankovního systému. Nastalo rozdělení sektoru na spořitelny a úvěrová družstva. Vytvořené sektory neplnili základní úkol – sběr vkladů, a proto byly ústavy podle Zákona č. 84 o organizaci peněžnictví přeměněny na státní spořitelny. Po roce 1989 se povedla vrátit důvěra družstevnímu sektoru. Počet družstevních záložen se snižoval až do současných 13.

Pro praktickou část byly vybrány 4 zástupci družstevních záložen: Akcenta, spořitelni a úvěrní družstvo, Moravský peněžní ústav, Peněžní dům a Metropolitní spořitelni družstvo. Všechny družstevní záložny byly představeny s následným vymezením nabízených produktů, až na družstevní záložnu MSD, které byla v roce 2013 odebrána licence a svou činnost již neprovozuje. Vyhodnoceny byly běžné účty, úvěrové produkty a termínované vklady. Stěžejní část kapitoly tvoří finanční analýza vybraných zástupců družstevních záložen s celkovým sektorem družstevních záložen prostřednictvím ukazatelů rentability vlastního kapitálu, kapitálové přiměřenosti, čistého zisku a klasifikace pohledávek.

Druhá část praktické části je věnována komparaci celkového sektoru bank a družstevních záložen pomocí stejných ukazatelů rentability, kapitálové přiměřenosti, čistého zisku, klasifikace pohledávek a navíc vývoj počtu vkladů a úvěrů. Banky vykazují lepší finanční zdraví, nežli družstevní záložny. Družstevní záložny fungují na stejném principu jako banky. Hlavní činností je přijímání vkladů, na druhé straně se snaží získané prostředky zhodnotit, zejména poskytováním úvěrů. Největším rozdílem mezi sektorem družstevních záložen a bank je velikost. Největší konkurenční výhodou záložen jsou vyšší úroky z vkladů. Aby bylo možné tyto úroky nabídnout, musí se vklady co nejlépe zhodnotit. Družstevní záložny investují do segmentu trhu, který je pro banky rizikový a nezajímavý, ale družstevním záložnám přinese velké zhodnocení.

Za hlavní silnou stránku družstevních záložen považují velmi osobní a individuální přístup s cílem najít řešení pro každého klienta. Mezi výhodou patří poskytování svých služeb pouze členům družstva, kteří jsou zároveň vlastníky a mají nárok na podíl na zisku. Jako největší slabou stránku vnímám špatnou pověst družstevních záložen vzniklou v 90. letech. Všeobecné podvědomí veřejnosti si do dnešní doby nezískalo velkou obnovu důvěry. Příležitost a motivaci pro úspěšné družstevní záložny vidím v možnosti proměny na banku (viz. kapitola 2.5 Přeměna Fio). Hrozbou jako pro většinu obdobných sektorů je zvolení špatné podnikové strategie a vstup konkurence na trh.

Dle mého názoru byl cíl práce splněn. V teoretické části jsem vymezila bankovní sektor v České republice a identifikovala vývoj družstevních záložen na území České republiky. V praktické části jsem analyzovala, graficky znázornila a porovnála jednotlivé ukazatele vybraných zástupců družstevních záložen s celkovým sektorem družstevních záložen, a bankovního sektoru s družstevním sektorem. Zjištěné výsledky jsem zhodnotila a nastínila možný vývoj družstevních záložen do budoucnosti.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] COLLIN, P. H. *Dictionary of banking and finance*. 3RD ED. England: PETER COLLIN PUBLISHING LTD, 2003. ISBN 0-7475-6685-2.
- [2] JURÁČEK, Pavel. *Historie bank a spořitelen v Cechách a na Moravě*. První vydání. Praha: Bankovní institut, 1999, 190 pages. ISBN 80-727-7488-3.
- [3] MEJSTŘÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Základní principy bankovníctví*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2008, 627 s. ISBN 978-802-4615-004.
- [4] PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. *Komerční bankovníctví v České republice*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007, 338 s. ISBN 978-80-245-1180-1.
- [5] REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.
- [6] SEKERKA, Bohuslav. *Bankovníctví I: distanční opora*. Vyd. 3. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, 115 s. ISBN 978-80-7395-318-8.
- [7] SEKERKA, Bohuslav. *Bankovníctví II: distanční opora*. Vyd. 3. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, 79 s. ISBN 978-80-7395-319-5.
- [8] VENCOVSKÝ, František. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. 1.vyd. Praha: Bankovní institut, 1999, 594 s. ISBN 80-726-5030-0.
- [9] Vyhláška č. 123/2007 Sb., § 43
- [10] Výroční zprávy Akcenty, spořitelní a úvěrní družstvo 2008,2009, 2010, 2011, 2012, 2013
- [11] Výroční zprávy Metropolitního spořitelního družstva 2008, 2009, 2010, 2011, 2012
- [12] Výroční zprávy Moravského peněžního ústavu 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013
- [13] Výroční zprávy Peněžního domu 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013
- [14] Zákon 21/1992 Sb. o bankách
- [15] Zákon 87/1995 Sb. o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

- [16] Ziegler, K. a kol.: Finanční řízení bank, 2. vydání, Praha, Bankovní institut vysoká škola, a.s., 2006, 204 s. ISBN 80-7265-094-7

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [17] *Běžné účty*. online. 2014. Akcenta [cit. 2014-02-25] Dostupné z: <http://www.finance.akcenta.eu/bezne-ucty.html>
- [18] *Běžné účty*. online. 2014. MPÚ [cit. 2014-03-10] Dostupné z: <http://www.mpu.cz/cs/produkty-a-sluzby/bezny-ucet>
- [19] *Běžné účty od družstevních záložen*. online. 2009. [cit. 2014-02-18] Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/226233-bezne-ucty-od-druzstevnich-zalozen/>
- [20] *Běžný účet pro firmy a podnikatele*. online. 2014 Peněžní dům [cit. 2014 03-20] Dostupné z: <http://www.peneznidum.cz/bezne-ucty-firmy.html>
- [21] *Běžný účet pro fyzické osoby*. online. 2014 Peněžní dům [cit. 2014 03-20] Dostupné z: <http://www.mpu.cz/cs/sporici-ucet-firmy>
- [22] *Bonus +*. online. 2014. MPÚ [cit. 2014-03-10] Dostupné z: <http://www.mpu.cz/cs/bonus-plus>
- [23] *Česká národní banka*. Online 2014 [cit. 2014_02_18] Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>
- [24] *Dětský spořicí účet DOMEČEK*. online. 2014 Peněžní dům [cit. 2014-03-25] Dostupné z: <http://www.peneznidum.cz/detsky-sporici-domecek.html>
- [25] *Dohled na úvěrovými institucemi*. online. 2014 ČNB [cit. 2014-02-10] Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/index.html
- [26] *Družstevní záložny aneb bojíte se kampelíček*. online. 2005. [cit. 2014-02-10] Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/druzstevni-zalozny-aneb-bojite-se-kampelicek-tema>
- [27] *Družstevní záložnám věnuje ČNB dlouhodobě pozornost*. online. 2013 ČNB [cit. 2014-02-10] Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2013/cl_13_1305_24_tomsik.html

- [28] *Družstevní záložny*. online. 2014 ČNB [cit. 2014-02-21]
https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB15.BASIC_LISTINGS_RESPONSE_3?p_lang=cz&p_DATUM=23.03.2014&p_hie=HI&p_rec_per_page=25&p_ses_idx=16
- [29] *Ekonomické ukazatele k 31.12.2013*. online. 2014 MPÚ [cit. 2014-03-20] Dostupné z:
<http://www.mpu.cz/cs/o-nas/ekonomicke-ukazatele>
- [30] *Fio banka*. online. 2013. [cit 2014-03-11] Dostupné z: <http://www.fio.cz/o-nas/fio-banka>
- [31] *Firemní vkladové účty*. online 2014 MPÚ [cit. 2014-03-12] Dostupné z:
<http://www.mpu.cz/cs/sporici-ucet-firmy>
- [32] *Fond pojištění vkladů*. online 2014 [cit 2014-03-01] Dostupné z:
<http://www.fpv.cz/cs/aktuality/financni-institute-v-cesku-loni-na-ucet-fondu-pojisteni-vkladu-odvedly-poplatky-v-rekordni-vysi-presahujici-3-8-miliardy-korun.html>
- [33] *Fond pojištění vkladů*. online 2014 [cit. 2014-05-30] Dostupné z:
<http://www.fpv.cz/cs/aktuality/fond-pojisteni-vkladu-behem-jedineho-mesice-vyplatil-klientum-zkrachovaleho-metropolitniho-sporitelniho-druzstva-11-510-mld-kc-96.html>
- [34] *Informační povinnost 31.12.2013*. online 2014 Peněžní dům [cit 2014-05-15] Dostupné z: <http://www.peneznidum.cz/pdf-infopov/info-povinnost-31122013.pdf>
- [35] *Historie Moravského peněžního ústavu*. online 2014 MPÚ [cit. 2014-02-04] Dostupné z: <http://www.mpu.cz/cs/o-nas/historie-firmy>
- [36] *Metropolitní spořitelní družstvo*. online 2014 ČNB [cit. 2014-02-25] Dostupné z:
https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2013/20131218_msd.html
- [37] *O nás*. online. 2014 Peněžní dům [cit. 2014-03-02] Dostupné z:
<http://www.peneznidum.cz/o-nas.html>
- [38] *O skupině Akcenta*. online. 2014 Akcenta [cit. 2014-03-02] Dostupné z:
<http://www.finance.akcenta.eu/o-skupine-akcenta-asud.html>
- [39] *Podnikatelské úvěry pro právnické a fyzické osoby*. online 2014 Peněžní dům [cit. 2014-03-20] Dostupné z: <http://www.peneznidum.cz/uvery-podnikatelske.html>
- [40] *Povinně zveřejňované informace k 30.9.2013*. online. 2013 MSD [cit. 2014-06-12] Dostupné z: http://www.imsd.cz/files/ekonomickeudaje/Vykazy_ctvrtletni_03_2013_info.pdf

- [41] *Povinně zveřejňované informace k 31.12.2013.* online. 2014 Peněžní dům [cit. 2014-03-10] Dostupné z: <http://www.peneznidum.cz/pdf-infopov/info-povinnost-31122013.pdf>
- [42] *Roční o výsledku hospodaření ČNB.* online 2011 ČNB [cit. 2014-03-01] Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/download/cnb_vysledky_hospodareni_2010.pdf
- [43] *Spořicí účty.* online. 2014 Peněžní dům [cit. 2014-03-25] Dostupné z: <http://www.peneznidum.cz/sporici-ucty.html>
- [44] *Takový pěkný tunýlek aneb návrat 90. Let v režii MSD 2014* Podnikový zpravodaj [cit. 2014-05-30] Dostupné z: <http://www.podnikovyzpravodaj.cz/aktualita/takovy-pekny-tunylek-aneb-navrat-90-let-v-rezii-msd>
- [45] *Termínové vklady.* online. 2014 Peněžní dům [cit. 2014-03-25] Dostupné z: <http://www.peneznidum.cz/terminovane-vklady.html>
- [46] *Úrok +.* online 2014 MPÚ [cit. 2014-03-10] Dostupné z: <http://www.mpu.cz/cs/urok-plus>
- [47] *Úvěry/financování.* online 2014 MPÚ [cit. 2014-03-10] Dostupné z: <http://www.mpu.cz/cs/produkty-a-sluzby/firmy-a-podniky/financovani-uvery>
- [48] *Úvěry.* online. 2014 Akcenta [cit. 2014-03-21] Dostupné z: <http://www.finance.akcenta.eu/bezne-ucty.html>
- [49] *Úvěry na bydlení.* online. 2014 Peněžní dům [cit. 2014-03-20] Dostupné z: <http://www.peneznidum.cz/uvery-na-bydleni.html>
- [50] *Úvěry pro fyzické osoby.* online. 2014 Peněžní dům [cit. 2014-03-20] Dostupné z: <http://www.peneznidum.cz/uvery-fyzicke-osoby.html>
- [51] *Vklady.* online 2014 Akcenta [cit. 2014-03-20] Dostupné z: <http://www.finance.akcenta.eu/vklady.html>
- [52] *Vybrané ukazatele podle skupin.* online 2014 ČNB [cit. 2014-03-02] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_trhu/banky/bs_ukazatele_tab06.html
- [53] *Základní ukazatele finančního zdraví.* online 2014 ČNB [cit. 2014-02-03] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_zdravi/

- [54] Základní ukazatele o sektorech finančního trhu. online 2014 ČNB [cit. 2014-02-03]
Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_trhu/banky/index.html
- [55] *Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2008, 2009, 2010, 2011, 2012.* Online 2014 ČNB [cit. 2014-04-30] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/